

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

| väntan på våren

1933

Foto Gunnar LUNDH

morgonbris

April

Pris 25 öre

Morgonbris' nya lokaler blev målet

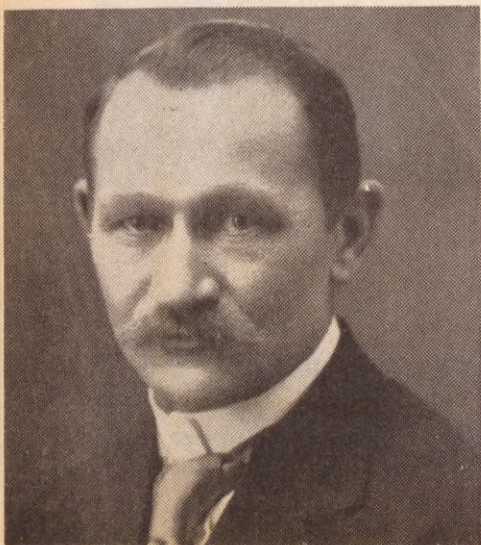
för en resa, som Nyköpingsklubbisterna arrangerade härom veckan. Man tog tvärt av en solig marsförmiddag och köpte gruppbiljett till Stockholm. Redan klockan elva fick Morgonbris' och förbundsexpeditionen glädjen att ta emot den pigga skaran husmödrar, som i ett slag kände sig förnygrade och lössläppta, ute som de voro på en av alla goda makter gynnad semestertripp. I Morgonbris' läsrum bjöds på kaffe under det förbundsordföranden talade om dagens situation så löftesrik för den socialdemokratiska kvinnorörelsen. Därefter besågs de nya lokalerna, varefter det företogs en rundfärd, som inneslöt Social-Demokratens sätter och tryckeri, föreningen Hem och hjälp, trädgårdsstäderna i Bromma och där särskilt utställningen i de nya radhusen vid Ålstens torg. Resenärerna, som härovan ses på väg in till Morgonbris expedition voro storbelätta och menade att de kände sig ha fått en helt ny kontakt med Morgonbris och kvinnoförbundets verkställande organ. Nästa dag kom ett blomstersmyckat telegrafiskt tack till Morgonbris, som genast av glada händer sattes upp på förbundsordförandens vägg till en stimulerande påminnelse om att runt landet löper en kedja av kamrathänder.

Morgonbris' förespråkare.

Morgonbris kommissionärer har under det senaste året ökat i antal med flera hundra. Inom denna ansevärd skara av förespråkare äro inte männen de minst ivriga. Fru Inez Wickström, Söderhamn, har från sin lyckade turné i Värmland, sänt oss vidstående bild av Morgonbris duktige kommissionär i Arvika.

»Aldrig har jag — tillfogar fru Wickström — hört någon kvinnlig kommissionär föra en sådan agitation för Morgonbris, som han gjorde. Först uppmanade han mig och det mycket bestämt att jag i mitt föredrag skulle tala om Morgonbris underbara utveckling. Det gjorde jag. Tyckte själv att jag gjorde det bra, men han var tydligen inte nöjd, ty två gånger under mötet var han uppe och talade för tidningen. Han kunde dess innehåll från pärm till pärm och alltid hade han något att säga om varje artikel och varje bild. »Men tidningen är också värd arbetet», förklarade han med övertygelse och en glimt i ögat. Namnet på denne Morgonbris utomordentliga kommissionär är fabrikör G. A. Ivarsson. Som innehavare av pianofabriken Standard en mästare att göra musikinstrument. Han är upplänning, 63 år gammal, landstingsman och stadsfullmäktig sedan cirka 20 år tillbaka, vice ordförande i folkskolestyrelsen, där han nedlagt ett gott arbete. Dessutom en oförtruten ledamot av arbetarkommunens styrelse. Under hela sitt liv har han oegennyttigt ägnat sitt intresse och sin energi åt arbetarrörelsen. Under storstrejken blev han avskedad från sin plats och alltså ett offer för idéerna. Med ett ord en bra karl.

Morgonbris sporrar att ytterligare spänna sina kafter för att i mesta möjliga mån verkligen kunna göra heder åt ett sådant vackert, hängivet medarbetarskap från en person, som redan har händerna fulla av en mängd krävande uppgifter.

N:r 4 + Årgång 29

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges

socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR och ANSVARIG

UTGIVARE: Kaj Andersson.

REDAKTION och EXPEDITION:

Väsfmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 18882 och 18886. + POSTGIRO

N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.

3:—; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 50 öre per mm.

Efter text 40 " " "

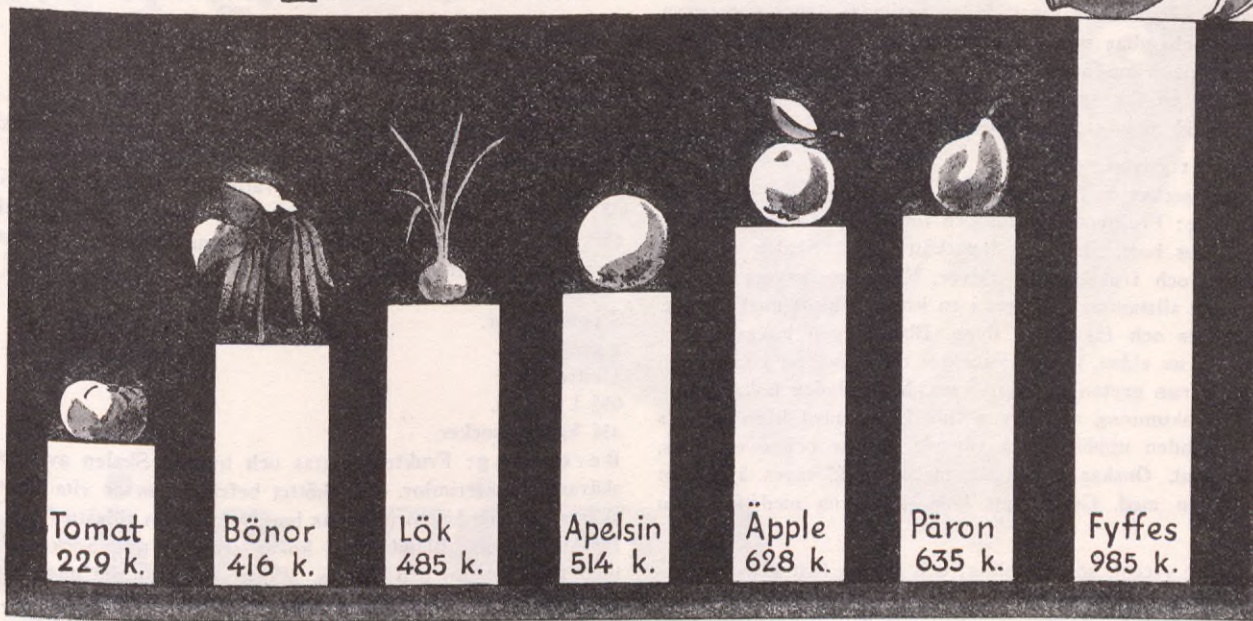
Sista sidan:

1/1 sida kr. 450:—.

1/2 sida kr. 225:—.

Innersida kr. 390:—.

---en massa kalorier på köpet.

Ni kanske hör till dem, som köper en "hand" Fyffes-bananer, då Ni vill ha något riktigt gott. Då blir Ni säkert glad att se uppställningen ovan. Vad finner Ni — jo, att Ni köpt den mest närande frukt som finnes — en frukt, som tillsammans med mjölk i tillräcklig mängd ger alla de näringsmedel, som behövs för ett mål.

MJÖLKCENTRALEN
Stockholm

Apelsin- och pomeransmarmelad

10 apelsiner, vatten att koka skalen i,
1¼ kg. strösocker, (2 citroner).

Beredning: Apelsinerna skäras och sockras. Skalet delas upp med en kniv i åtta delar och avtages. Skalen kokas ½ tim. i rikligt med vatten och med lock på grytan. Hällas upp i durkslag och få kallna. Det vita skäres bort och skalen skäras tvärs över i fina strimlor, som påsättas och kokas i 3 dl. vatten 15 min. Grytans lyftes av elden, fruktköttet, som skäres i skivor och befrias från kärnorna, samt sockret tillsättes. Då sockret smält, sättes marmeladen på att koka igen tills den blir klar. Under tiden slammast den väl. Önskas marmeladen syrligare, tages citronerna med och de behandlas som apelsinerna. Den färdiga marmeladen hälls varm på värmda burkar, som överbindas följande dag. Recept 1 har en fin, syrlig smak, ej besk, och en vacker färg men ger ej så mycket marmelad och blir alltså dyrare än

12 apelsiner, 1 citron.

2½ l. vatten, socker = fruktens vikt.

Beredning: Fruktarna tvättas och torkas. Skalen avtagas och det vita skäres bort. Skal och fruktkött vägas. Skalen skäras i fina strimlor och fruktköttet i skivor. Kärnorna knyts in i en liten påse och alltsammans lägges i en kruka, tillsatt med vattnet. Krukan täckes och får stå 1 dygn. Blandningen kokas 1 tim. Grytan lyftes av elden, varefter sockret omröres litet i taget och får smälta, innan grytan sättes på igen. Marmeladen kokas ytterligare under skumning omkring 1 tim. Påsen med kärnorna tas bort. Marmeladen upphälles på värmda burkar och överbindes, då den kallnat. Önskas denna marmelad besk, tages även det vita på skalen med. Genom att koka kärnorna med får man den fastare.

Här ett större recept, som är billigt och ger en fast klar marmelad, något besk i smaken:

20 apelsiner, 7½ l. vatten.

4½—5 kg. socker, beroende på apelsinernas storlek.

Carnusol

rengör och polerar möbler m.
m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ.

Beredning: Apelsinerna tvättas och torkas. Klyvas i 8 delar. Kärnorna tas bort och klyftorna skäras i tunna skivor. 6 l. vatten och apelsinerna får stå 1 dygn, varefter blandningen kokas 2¼ tim. Sockret och resten av vattnet kokas 1½ tim. Sockerlagen tillsättes det övriga och alltsammans får koka ytterligare 1 tim.

Ett lättlagat recept är

6 apelsiner, 3 citroner.

3 kg. socker, 4 l. vatten.

Beredning: Frukten tvättas och torkas samt klyves, så att kärnorna kunna tas bort. Klyftorna malas i köttkvarn med grov hålskiva. Det redda får stå med vatten till följande dag. Kokas då 1 tim. varpå sockret tillsättes litet i taget och marmeladen får koka ytterligare 1 tim. Denna marmelad verkar mycket lös, men stelnar efteråt.

8 pomeranser.

4 apelsiner.

4 citroner.

6½ l. vatten.

4¼ kg toppsocker.

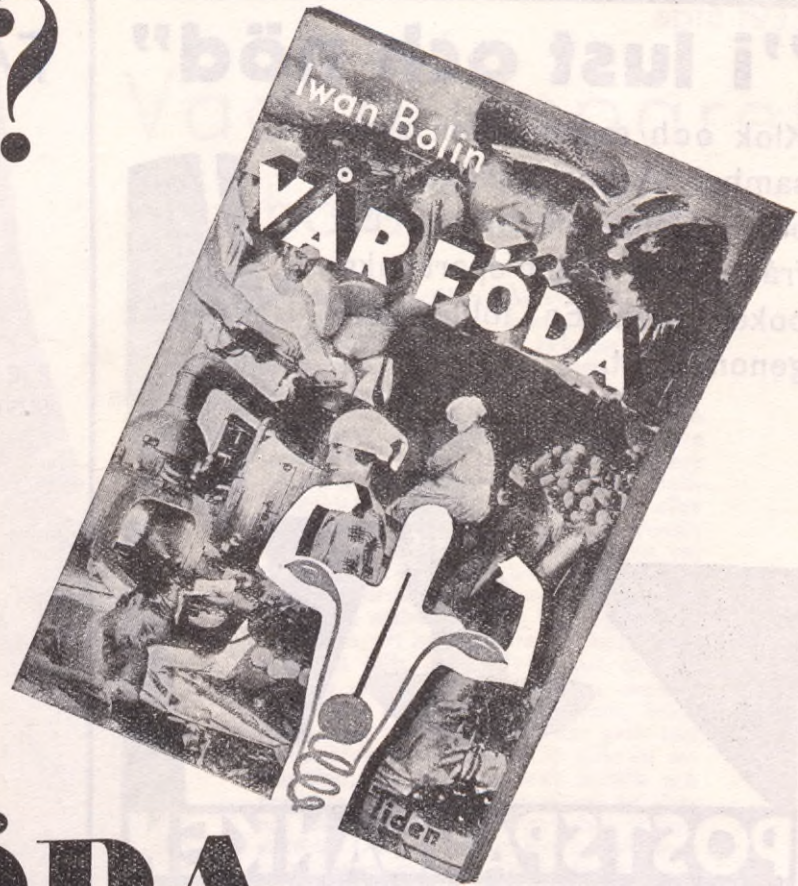
Beredning: Frukten tvättas och torkas. Skalen avtagas och skäras i fina strimlor. Fruktköttet befrias från de vita hinnorna, skäres fint och kärnorna tagas bort. 5 l. vatten tillsättes och detta får stå 1 dygn. Blandningen kokas sedan 2 tim. Sockret fuktas med 1½ l. vatten och lägges. Massan kokas 1 tim. med sockret. Skummas väl under tiden. Slås varm på värmda burkar, som överbindas följande dag.

Är man rädd för den beska smaken, tages det vita på skalen bort.

Viola
läcker svensk mjukost
av schweizertyp från
MJÖLKCENTRALEN
Stockholm

Har Eder
Kvinnoklubb
satt i gång
studiecirkeln
kring

VÅR FÖDA

- det nya bokarbetet som vill lära oss att
göra maten närande billig och hälsosam.

Äro klubbens?
kommissionärer i
arbete för anskaff-
ning av abonnenter

Vi vänta att svaret på frågorna blir: **Ja!**

Tiden

"i lust och nöd"

Klok och regelbunden sparsamhet skapar lyckliga hem och lyckliga människor. Låt från första dagen sparbanksboken vara Er följeslagare genom livet.

BANKEN SOM ALLA NÅ

FACKFÖRENINGSS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6:15,
pr halvår... kronor 3:15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISAT ONENS VECKOTIDSKRIFT

gör pengarna

dryga -

köp i

konsum

Ur krönikan

Morgonbris
april 1933

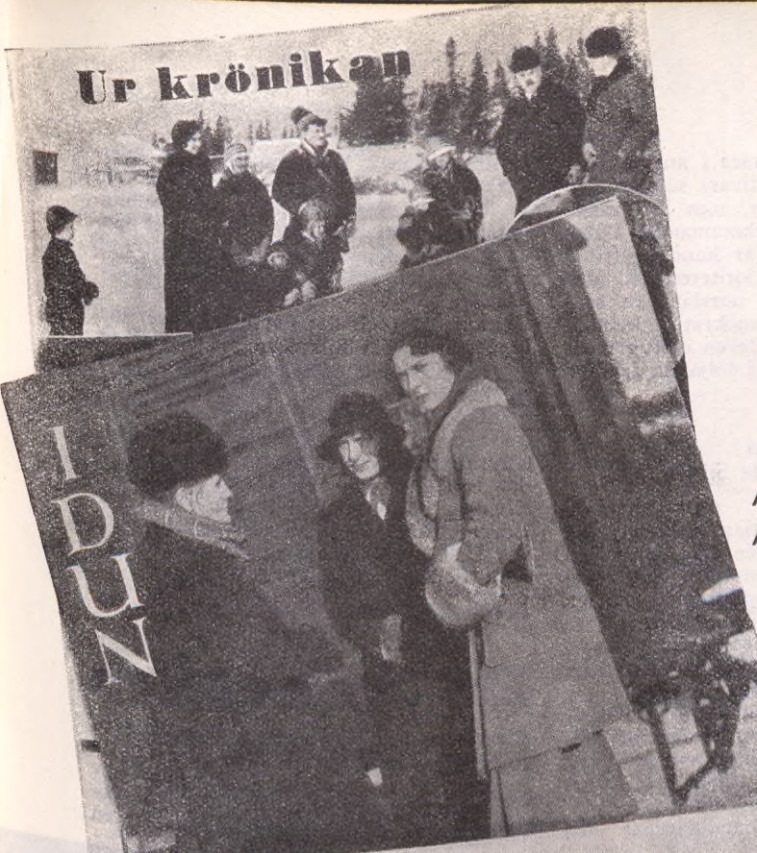
Vad prinsparet borde fått lära

Av Nils
Andersson

Norrlandsromantiken går visst aldrig ur. Det har varit mycket ordat om de »slumrande miljonerna», om kolonisation av myrmarker, om »Ådalens poesii». Bakom allt detta har dock alltid stått en bister verklighet. »Miljonerna» ha icke varit så lättfångna, det har fordrats tråget arbete under hårda villkor att få fram dem, vare sig det gällt järnmalm i Lappland, Bolidenguldet, skogarnas tillgångar eller växtkraften ur de vida myrarna. Poesin har för det mesta varit förbehållen romanförfattare och turister, den krassa prosan Norrlands arbetande befolkning. Att bryta malm i gruvor, som ligga ovan polcirkeln, att hugga, köra och flotta timmer, att odla blöta myrar, att utvinna skördar ur strävsamt uppbrutna, oansenliga tegar, att arbeta vid sågverk, brädgårdar och i massfabriker har varit idel möda. Men norrlänningen är själv en romantiker, full av skogarnas mystik och spelande fantasi. Det ger sinnet en lätthet och svikt, som saknas hos trygga slättbor. Det har möjliggjort landsändans kolonisation, så långt den nu är driven. Utan denna själsläggningen skulle livet i Norrland vara outhärdligt. Icke minst nu när näringskällorna sina, när man icke ens kan få slita som förr för en ringa ersättning i skogarna då efterfrågan på trä sjunkit ute i världen och när järnmalm icke kan säljas. Tyskland regerar visserligen järnhårt, med bajonetter och revolverar, men den tunga tyska industrins behov av vår malm är mycket minskat. När riksdagen beslöt sänka tullen på bl. a. näskitt och musserande viner från Frankrike, tänkte kanske en fattig arbetare i de norrländska skogarna med bitterhet på lättnader för överklassen, men faktum är att beslutet kan gagna denne man mera än en överklassperson, som får champagnen billigare, ty vederlaget var att Frankrike sänker tullen på trävaror från Sverige med 15 procent, och det betyder ökade arbetsmöjligheter i skogarna och vid skogsindustrin i Norrland. Så förunderligt är världens ekonomiproblem sammansatt.

Vad Norrland lider av är brist på lönande arbetstillfällen. Den omedelbara, grånande nöden — visst finns den också, men spørsmålet är icke att få upp avlagda kläder, mjölsäckar och annat hoppsamlat gods, det är att få fart på de naturliga näringarna. Det är mycket rart när vår Haga-prinsessa inspekterar nöden i sitt hertigdöme, det bidrar åtminstone till att skingra »tråkigheten på landsbygden» och ge kommunisterna tillfälle att hurra (dessa uppgåvos hurra mest i Västerbotten) men nog gör det rasande lite för saneringen av eländet — ja, det ökar veckopresseländet, som lever på den falska romantiken.

Hr Gustav Rosén, Västerbottens duktige landshövding, skulle ha kunnat säga: Ja, välkomna Eders Kungl. Högheter att se Edert hertigdöme, välkommen du unga flicka från nazistlandet, tumla om här i snön och se hur människorna ha det, men

STOCKHOLM DEN 27 MARS 1933

HUSMODERN

Redaktionsadress: SÖDERSTRÅKET 10, STOCKHOLM

Prinsessan Sibylla på sin första middag i sitt hertigdöme

STOCKHOLMS-TIDN

Stockholms Dagblad

Nr 52 STOCKHOLMSUPPLAGAN (Uppl. A) Lammhögsgatan 18 B. GRUNDAD 1824

Hertigpar i hertigdöme

Selma svår konkurrent till Garbo.

Tycklands press ger smickrande utrymme åt den svenska kulturen — Konung Gustaf central gestalt.

KINESISKA Strider om järnvägsknut.

Prinsparet hälsade på i backstuga.

Tulpaner i mängd åt Sibylla.

20.000 m. kulturhistoria på film.

St. T. D:s Bal

Sport och dans.

Utanför en skokåta i Jämtland.

jag måste säga, att vad vi behöva det är en förnuftig ordning i världen och icke minst i Ditt av våldet regerade hemland, så att vi kunna arbeta med att hugga ner vår mogna skog, förädla och sälja den på världsmarknaden och ta andra, för oss outhärliga ting i utbyte: frukt för att bygga upp en sund mänsklig organism, fina instrument för vår läkekonst och mycket annat, som Dina landsmän äro skickliga att göra. Ät, prinsessa, vår goda ost, våra renstekar och säg om dessa produkter icke skulle smaka Dina uthungrade landsmän, som äro i större behov av närande föda än parader under hakkorsfanor. Är det icke bra improduktivt av Din far och andra storhertigar och furstar ur det förgångna att hetsa okunniga människor att föröda sina krafter och sin tid på att »utrota marxismen» då mänskligheten suckar efter en ordning av fredlig och förtroendefull samverkan, ett livligt internationellt varuutbyte och vapens nedläggande! Se här ett folk, som är vant att arbeta hårt och gärna gör det för en skaplig bärgning, som nu är maktlös och måste umbära mycket av det som är nödvändigt blott för det oförnuft, som råder i världen. Vi ha icke tid och råd att ge skådespel, vi måste ha bröd först.

Så kunde hr landshövdingen ha talat, men då hade det blivit skandal förstas, och han hade alldeles fördärvat nöjet för dem som ville röras av att läsa i tidningarna om den söta prinsessans hjärtliga intresse för de snälla människor, vilkas arma belägenhet skulle dryftas under högtidliga former.

Vi skola icke vara grymma och ironiska. Den goda viljan vilja vi icke betvivla. Men den måste ta sig mycket bestämdare uttryck. Med lite välgörenhet på ytan (plåster på samvetena) går det icke. Med Hamlet må vi sucka att vi icke kunna vara de som ensamma skola förmå vrida världen rätt. Men vi måste göra vår insats, och vi måste under tiden se till att den kraftfullast möjliga hjälp ges åt plågade folk och landsändar.

Vi ha en socialdemokratisk regering, som

vill ta samhällets resurser i anspråk för den saken på ett effektivare sätt än som synes passa rikmännen, som äro rädda om arven till de efterkommande. I den mån denna regering får handlingsfrihet av den borgerliga majoriteten vill den icke minst beakta de norrländska svårigheterna. En socialdemokratisk kvinnoklubb i Norrland hyllade en duktig medlem, som fyllde 50 år, i följande fyndiga ordalag:

Vi dig hylla,
kamrat — socialist
mer än en farande Sibylla —
nazist.

Männ inte hela Norrland skulle vilja säga någonting liknande till Per Albin Hansson och därvid innesluta hela regeringen, det socialdemokratiska partiet, kvinnoförbundet — allt som förenas i en strävan att rycka upp levnadsbetingelserna för befolkningen i detta romantiska Stor-Norrland och Fattig-Norrland! Norrbotten har den största arbetslösheten i landet. Regeringen har lämnat subvention till sågverksindustrin där, så att den kan hållas i gång och arbete i viss utsträckning beredas åt folket. Västernorrlands län har närmast den

Jordbrukarna i Västerbotten (och överallt) ha svårt att klara sina gårdar när produkterna betalas dåligt och möjligheterna till att få in kontanta medel minskas. Regeringen föreslår 10 milj. kr. till ackords- och stödlån åt nödställda jordbrukare.

Regeringen (och det parti, ur vilket den utgått efter det folkförtroendet visat sig så stort för socialdemokratin) söker alltså tillgodose icke minst Norrlands och dess befolknings intressen under den hårda tid, som nu råder. Vi medge att det icke sker under så romantiska former, men det bastanta och rejäla står sig nog i längden. Förgyllningen förgår, men svinlädret består, sade den vise sagoföreljaren H. C. Andersen, och ett annat gammalt visdomsord säger:

Förliten Eder icke på förstar.

Ett resprogram

Resor — rekreation. Överklassens privilegier. Den fattige får vackert sitta hemma och eggas till avundsamhet av tidningarnas och tidskrifternas »flotta» bilder: vackra landskap, fjäll, hotell. Men

största arbetslösheten. Även där har subvention lämnats i samma syfte. Egnahemsägarna i Härjedalen (och anorstädes) ha det bekymmersamt med räntor och amorteringar på grund av de sinande förtjänstmöjligheterna. Regeringen föreslår särskilda stödåtgärder för att deras små lägenheter och hem icke skola spolieras.

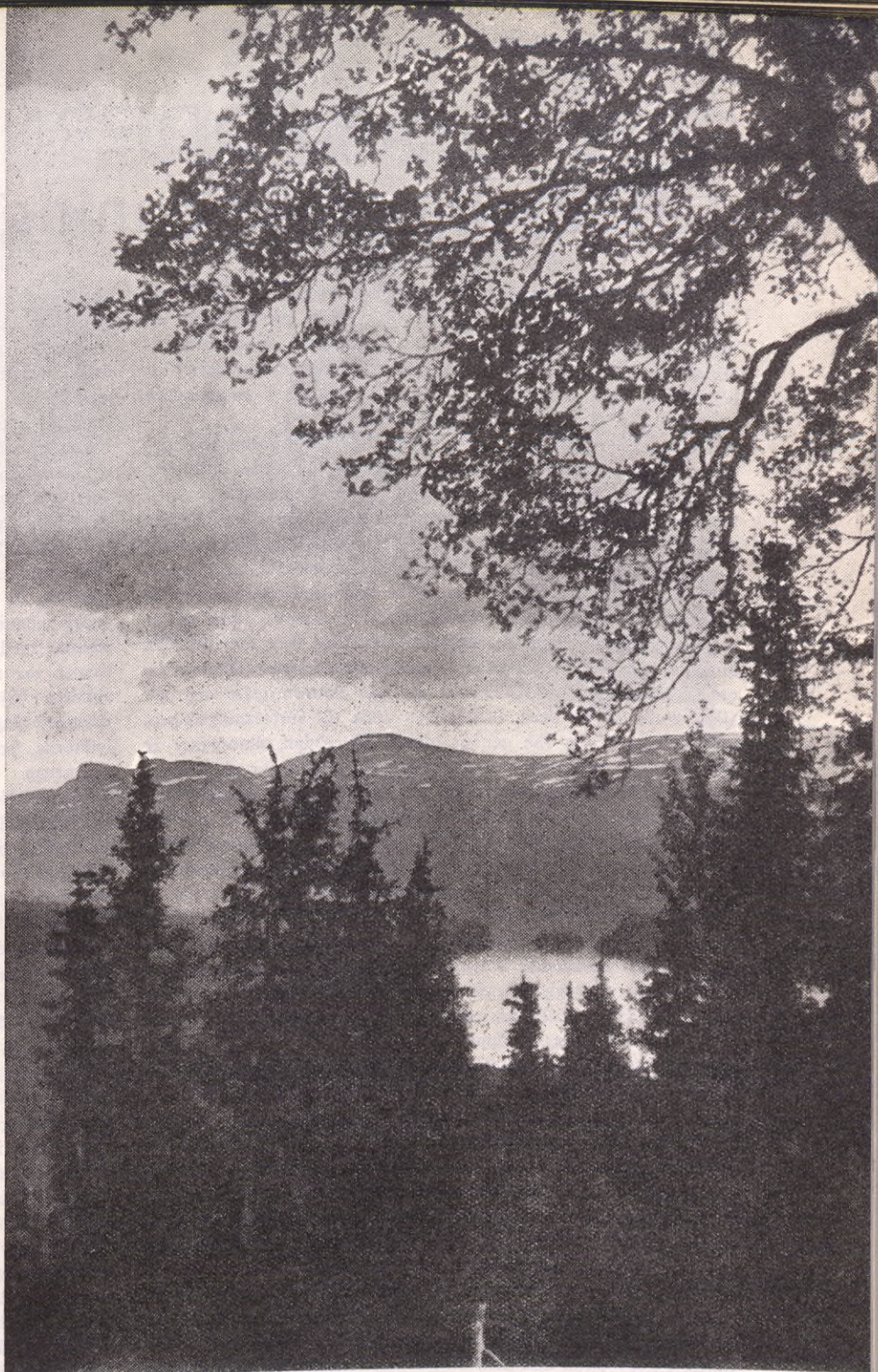
Skogsarbetarna i Jämtland (och hela Norrland) äro i stor utsträckning egenomslösa, när arbetet tryter ha de intet att stödja sig på. Regeringen föreslår en arbetarsmåbrukslånefond, ur vilken genom kommunernas förmedling dugande och villiga skogsarbetare skola kunna få upp till 6,000 kr. för att bygga sig egna hem med tillhörande mindre jordstycken, så att de mellan arbetssäsongerna ha någonting att falla tillbaka på: en enkel bostad, ett par kor och småkreatur, potatis etc.

det sker ändå en demokratisering även av turistväsendet. Det är inte längre alldeles stopp för den som har det knappt att kunna vara med på ett hörn. Morgonbris visade i fjol att t. o. m. arbetarkvinnorna kunde ordna en glansfull turistfärd, Göta kanalresan till Göteborg. Och i år anordna Göteborgskvinnorna en återvisit i Stockholm via kanalen.

Hur skulle det vara med en resa till Jämtland, vars fjällvärld börjat utöva en så enastående dragningskraft på dem som leva i landets sydligare delar? Vinter som sommar resa nu tusenden till Jämtland, inte längre bara överklassare utan även enkelt folk; skolbarnsresorna äro ett särskilt kapitel. Turistföreningen har gjort mycket för att popularisera dessa resor och för att ordna det så att de möjliggöras även för de som ha begränsade tillgångar. Statens järnvägar

och dess resebyrå likaså. Det ordnas nu för säsongresor, under vilka inkvarteringen på hotellen hålles billigare, det ordnas gruppresor, det ordnas tåg hem. Det sista är det hittills längsta steget på demokratiseringens väg i detta avseende. Under ett par somrar ha dessa tåg hem varit flitigt frekventerade, och nu ha de satts in även för vinterbruk. Idén är utmärkt, och på detta sätt kunna kostnaderna för resenären hållas i absolut underkant. Eller vad sägs om en veckas vistelse i tåg hemmet för 36 kr.? Däri ingår både logi och kost, ledning och utflykter. Ty man ligger inte stilla hela veckan. Tvärtom rör sig tåg hemmet utefter hela sträckan Östersund—Storlien, stannar här och där för att ge gästerna tillfälle till utflykter under pålitlig ledning. Man får vara i Östersund (och åka buss till Frösön) i Undersåker (Ristafallen) Åre (Skutan och Tännforsen) Storlien och nu under vintern ges sålunda även tillfälle till skidåkning. Till priset för veckan, som inkluderar allt vad till livets uppehälle och nödortft hörer, det var 36 kr., kommer blott själva järnvägsresan eller för att ta ett exempel Stockholm—Storlien och åter 52 kr. För en Stockholmare skulle det alltså bli 88 kr. Men det blir det sällan. Ty om en grupp om minst 20 personer reser från samma station ges 25 proc. nedsättning av biljettpriset och i verkligheten kostar alltså biljetten för Stockholmare blott 40 kr., alltså 76 kr. i det hela. Det är överkomligt för åtskilliga, som leva i blygsammare ekonomiska omständigheter, om de inrikta sig på saken.

Morgonbris skulle vilja visa ett stycke Norrland och dess problem och bereda sina läsare tillfälle att göra en både intressant och trevlig rekreationsresa. För en vinterresa med tåg hem är det tyvärr för sent i år, men hur skulle det vara med en midsommarmärfärd till fjällens och midnattsolens majestätiska trakter? Om vi bli tillräckligt många kunna vi f. ö. få själva resan med 50 proc. prismoderation och det hela skulle alltså kosta blott 62 kr. Då få vi vara en hel vecka i Jämtland, ambulera mellan olika stationer efter järnvägen och göra en massa intressanta utflykter. Våra partivänner och kvinnoklubbister däruppe ha redan lovat göra åtskilligt för vår trevnad. Vid uppehållet i Östersund finge vi stifta bekantskap med de duktiga klubbisterna där, och under resan räkna på ciceronskap av någon partivän, som känner till allt sevärt. I Järpen och Morsil är det cellulosaindustri, den kunde vi få titta på, i Undersåker och Åre kunde

Jämtlandsvy (bilden härövan).
Nytänd kolmila i Norrlandsskog

vi besöka småbrukare och nybyggare, i närheten av Storlien ligger ett litet intressant industrisamhälle, Handöl, där man tillverkar de finaste pjäser av täljsten, framförallt våra utmärkta täljstenskaminer, och där kvinnorna äro samlade i en soc.-dem. kvinnoklubb. Handöl är ett renodlat socialistiskt samhälle mitt bland fjällen.

Varför skola icke också arbetets kvinnor försöka komma ut och se, lära och förströ sig? Skola vi icke kunna samla ett midsommartåg till Norrland?

I nästa nummer av Morgonbris komma närmare upplysningar att lämnas. Vi bara ha redan nu velat väcka tanken till livs och mottaga gärna närmare förfrågningar.

DEN NYA MODERN och familjens omdaning

Intressanta synpunkter
av HAVELOCK ELLIS

Havelock Ellis, den berömde engelske psykologen, behandlar i sin senaste bok *Essayer om kärlek och dygd*, som nu håller på att överflyttas till svenska, "den nya modern" och familjens omorganisering, ämnen som i dessa kollektivhusdebattens dagar äro högaktuella även i Sverige. Vi återge här nedan i sammandrag några av författarens intressanta synpunkter.

För några år sedan, skriver Havelock Ellis, var det den moderna flickan och hennes brister, som man brukade diskutera, knappheten i hennes hår och kjolar, som harmonierade med knappheten i hennes moral. Varje generation har sina fel, men skillnaden mellan den korthåriga flickan och hennes mamma, som var ung på nittioalet, ligga mer i klädedräkt och konvensans än i väsentliga ting. Forna tiders konvensansregler voro visserligen ytliga men nästan okränkbara. Ett exempel. Jag känner en fransyska av borgarklassen, beundransvärd mor och utmärkt husmor. Men hon gav aldrig sin unga dotter någon undervisning om sexuella ting med resultat, att när dottern gifte sig och själv skulle få ett barn, trodde hon ända till förlossningsdagen, att födelsen skulle ske genom naveln. En sådan okunnighet är icke ovanlig i Frankrike. Somliga mödrar i våra dagar gå till motsatt överdrift: de äro så ivriga att ge sina barn sexuell upplysning, att de på detta sätt nå olyckliga resultat. En modern och fördomsfri amerikanska berättade för sin femåriga dotter en idyllisk saga om plantering av små frön med påföljd, att den lilla kom med en skur av frågor: Hur? När? Kan jag få se när det göres? Får jag se ett småbarnsfrö? Planterar någon frön på fröken i Kindergarten? O. s. v. När barnet började berättas för de besökande i hemmet om sina nya kunskaper, förbjöd modern förargad sin dotter att tala om sådana ting, annars skulle hon få stryk. Denna mor, som icke hade förutsättningarna att ge sitt barn sexuell upplysning på det rätta sättet, var icke en av de nya mödrarna, utan en avläggare av den gammalmodiga kategorien. Det finns en statistik, uppgjord av d:r Hamilton i hans undersökning om äktenskapet, företagen bland 200 män och kvinnor av överlägsen karaktär och duglighet, som visar att 37 % av männen och 29 % av kvinnorna kände sig stolta och uppbyggda, då deras nyfikenhet rörande sexuella ting blev tillfredsställd, 20 % av männen och 17 % av kvinnorna mottogo upplysningen som ett rent faktum, det fanns också 23 % av männen och 31 % av kvinnorna, som blevo onödigt indignerade och upprörda av det olyckliga sätt, varpå avslöjandet gjordes. En engelsk kvinnlig läkare, d:r Davis, har gjort en annan intressant undersökning bland ettusen gifta kvinnor, betydligt över genomsnittet i uppfostran och med en genomsnittsalder på 38 år, vilkas ungdom alltså inföll på en tid, då den nya modern ännu ej fanns till. På frågan: hade ni fått en riktig upplysning om äktenskapets sexuella sida? Härpå svarade 55,8 % ja, men många av dessa svar visade hur oriktig deras uppfattning om "riktig upplysning" var. Somliga menade, att kunskap om förebyggande av havandeskap var allt vad de behövde, andra väntade sig smärta, och en del voro nöjda med "hustruns plikt att vara mannen underdånig". De flesta av dem, som icke hade någon "förberedelse" ångrade, att de gått in i äktenskapet i blindo och menade, att en förberedelse skulle ha hjälpt dem till rätta i livet.

Den nya modern, såsom Havelock Ellis mött henne, ryggar icke tillbaka i skräck för sexuella problem men försöker icke heller några hjältemodiga bragder, då det gäller ge barnen sexuell upplysning. Hon har lärt sig konsten att vara god vän med sina barn. Hon lär sig att vara modern och förständig icke ryckvis men i hela moderskapets olika faser. Den gamla sammansvärjningen mellan föräldrar, lärare och omgivningen i hemmet, som skulle övertyga barnet och att allt som hade med kön

att göra var osmakligt och de enkla ord, som beskrev dem "smutsiga" så att de måste uttryckas med besvärliga omskrivningar, är nu oskadliggjord. Småbarns tillkomst förefaller det moderna barnet lika naturligt som kattungars. Men den nya modern har också sina svårigheter: Barnet behandlar numera sin mor med en förtrolighet, som kan tyckas personer, uppfostrade enligt de gamla reglerna, härresande. Ofta har den nya modern själv blivit uppfostrad efter den gamla metoden, och hon lider ibland av den frihet, hon lämnar obehindrad. Men hon vet, att en mängd förbud är en dålig skola för livet. Och när friheten går för långt, påpekar hon mildt den stora sanningen, som ligger till grund för samhället, att hur fria vi äro, ha vi ej rätt att göra saker, som inkräkta på andra människors frihet. Den gammaldags modern hade lysande resultat med sina metoder, då barnmaterialet var gott, men om barnet var av dåligt material, förblev det outvecklat och fick sjukliga böjelser, det fick Oidipus- och andra komplex och urartade längre fram till att bli en lämplig patient hos psykoanalytikerna, som leva högt på den gamla uppfostringsmetodens missgrepp.

Varje tidsålder måste lösa sina problem på sitt nya sätt. Den nya generationen kräver den nya modern. Hur väl hon lyckas — särskilt om hon inspireras av ett lyckligt kärleksliv — kunna åtskilliga av oss redan bekräfta.

På "äktenskapets bankrutt" och "hemmets upplösning" tror Havelock Ellis absolut icke. Båda institutionerna, menar han, ha ägt bestånd med vissa förändringar så länge samhällsliv existerat. Ja, äktenskapet är inte bara allestädes närvarande hos människorna, det är en allmän regel även hos de högre däggdjuren: apor och elefanter föra ett familjeliv i stil med vårt, bland fåglarna, så olika oss i byggnad, är likheten i familjeliv ibland ännu större. Det finns för övrigt tre biologiska tendenser, gemensamma för människan och djuren närmast under människan, som ständigt driva till grundande av familj: könsattraktionen, som leder till parning, tendensen till kamratskap, även fränsett kamratens kön, inom ett samhälle, och instinkten att vårda avkomman. Men nya sociala faktorer ha uppstått, som nu orsaka större förändringar i äktenskapet och hemmen än vi kunna upptäcka under gångna tider. Kvinnans större ekonomiska självständighet hjälper henne vid val av make och leder till äktenskap, fast den också gynnar skilsmässa, när äktenskapet upplöses. I Tyskland t. ex. utöva 80 % av kvinnorna upp till 30 år ett yrke. På samma gång arbetet är deras väg till äktenskapet är det också vägen till skilsmässa, ty en kvinna, som förtjänar sitt bröd, skiljes lättare än hemkvinnan. Detta är dock en given social fördel. Om en kvinnas husliga lycka är förstörd, är hon därför ej tvungen att uthärda ett hopplöst olyckligt liv. Långt ifrån att dö ut, tenderar äktenskapet i flera västerländska stater till att öka i antal. En mängd uttalanden av författare och sociologer som t. ex.: "Familjen, barnets helvete, är alla samhällslasters hem" (Strindberg). "Små barn behöva bättre uppfostran än deras individuella mödrar kunna ge" (Mrs Perkins Gilman). "Av tio slag barnet får, komma nio från modern" (T. Hippel). "Jag förkastar familjeuppfostran, statens uppfostran är bättre" (Fichte) visa, att familjen icke passar för alla och att icke alla äro värda dess privilegier. Men framför allt vittna dessa omdömen om hur djupt rotad familjen måste vara då den kan framkalla så grundligt fördömande även från mycket celebra personligheter utan att det ringaste skakas i sina grundvalar. Det finns onekligen en tendens, menar Havelock Ellis, i vår västerländska civilisation att erkänna sexuella förbindelser utanför äktenskapet, blott de äro barnlösa. Nu kan man säga att sådana fenomen icke äro någon sällsynthet. Prostitution har

I en rysk fabrikskrubba.

Nu kommer strax vår mamusjka
Hem från sin fabrik.
Där arbetar hon med babusjka
För vår republik.

Hon vet att vi i krubban är
Hos vår snälla syster.
Att vi få mat och sagor här
Så mycket som oss lyster.

Vi ha grubblat länge hit och dit
Och ha kommit till ett resultat.
Även vi vill kämpa med allvar och nit,
Liksom ni, för vår ryska stat.

existerat i hemlighet och även försvarats offentligt, och vad som brukar kallas "förförelse" har ägt rum överallt. Men det nya är, att både prostitution och antalet förförda kvinnor börjar minska. Prostitutionen är mindre tilldragande och förförelse mindre möjlig. Prostitutionen hade sina glansdagar, innan syfilisen gjorde sin entré bland mänskligheten och dess prestige har sjunkit sedan dess. Och kvinnor kunna endast förföras, då de äro okunniga om könsförbindelsernas natur. Men när dessa båda faktorer elimineras, bortfalla också invändningarna mot sexuella barnlösa förbindelser. På detta sätt kunna unga människor i våra dagar göra många misstag, ty de djupaste fakta inom sexuallivet läras endast genom erfarenheten, som kommer långsamt. Men det är bättre göra misstaget och se livet i ansiktet än att begå misstag och springa bort från livet. Genom de förra blir man rikare och klokare, de senare äro ömkliga. Vilja vi leva i ordets verkliga mening, måste vi alla leva farligt. Man debatterar ännu, huruvida barn skola understödas av staten. I Frankrike ges sådana understöd delvis, särskilt till stats-tjänstemännens familjer, emedan man där är angelägen öka be-folkningen av militaristiska skäl, utan avseende på barnens kvalitet. Både i Frankrike och Belgien har man funnit, att ett system av familjeunderstöd lätt medför en svag ökning av barn-antalet och minskar barnadödligheten. I Tyskland har man infört samma metoder på mer socialistisk basis men de tyckas ej blomstra, i Ryssland, som vill vara ett barnens paradys, få mödrar hjälp av staten och särskilda fonder. I Australien äro alla politiska partier gynnsamt stämnda för understöd åt mödrar, men kostnaderna för ett radikalt utarbetat program äro så stora, att endast en stat antagit det. Nu bör man betänka, att den gamla feberaktiga ängslan att till varje pris öka befolkningen, upphört. Världens befolkning har under det sista seklet växt så enormt, att vi närma oss den tid, då det starkaste landet blir det, som ökas långsammast eller inte alls. Befolkningens storlek är ej längre måttet på dess styrka.

Hur stor är idealfamiljen? De tider, då barnen "voro en gåva av Gud" och då Gud ofta tog dem igen, äro förbi. Barnadödligheten är mindre, de barn som födas ha med all sannolikhet utsikt att leva. Den lyckligaste storleken på en familj oscillerar

mellan två och tre barn. Man har också räknat ut att en frisk kvinna i hälsosam omgivning, om hon lämnas åt naturen, i genomsnitt producerar femton barn. Frånsett det faktum, att världen nu icke har bruk för sådana kvinnor, är det tydligt, att en kvinna, vars liv upptogs på detta sätt, hade föga tid och krafter för andra funktioner i samhällslivet. I Ryssland, där kvinnans sociala jämlikhet med mannen nu är genomförd, enligt Lenins sats: "Varje kökspiga måste lära sig styra staten", har man funnit lämpligt för kvinnor att arbeta och inneha höga poster utan att förhindra moderskap. Kvinnorna erhålla frihet från arbete två månader före och två efter förlossningen, barnkrubbor ha inrättats o. s. v. Detta är ett steg, om också otillräckligt, i rätta riktningen.

Det råder intet tvivel, att kvinnor som ha egen sexuell erfarenhet och egna barn, äro bättre ägnade att undervisa och handleda barn än barnlösa medsystrar. Moderna barn äro skarpa kritiker, och om de hade rösträtt vid val av lärare, skulle lärarklassens nivå bli högre. Nu äro en stor majoritet av folkskollärare (i England 80 %) kvinnor. Men hur många av dem uppmuntras av myndigheterna eller tillåtas att i eller utanför äktenskapet förvärva de väsentliga erfarenheter, som ligga i sexuell lycka och moderskap. Trots vetenskapens framsteg ha den mänskliga dumhetens djup ännu icke lodats.

Men familjen är inte bara ett husligt och socialt utan också ett rasproblem. Man kan sträva för en god ras på två sätt, på lagstiftningens väg och genom uppfostran. Man har ofta tytt sig till lagstiftningen, därför att den är lättvindigast, men den är föga värd utan uppfostran. Det händer, att någon frågar: vad har eftervärlden gjort för mig, eftersom jag skulle göra något för eftervärlden? Frågan är oriktigt formulerad. Eftervärlden är ett annat namn för mänskligheten, och framställa vi frågan riktigt, blir ingen tvekan om svaret. Om vi bortse från vad vi äro skyldiga naturen och Gud ha vi Mänskligheten att tacka för allt. Allt vad vi äro och äga av civilisation äga vi tack vare mänsklighetens eviga strävan och kamp före vår tid. Vår oändliga skuld till mänskligheten i det förflutna kan bara betalas till Mänskligheten i tider som komma.

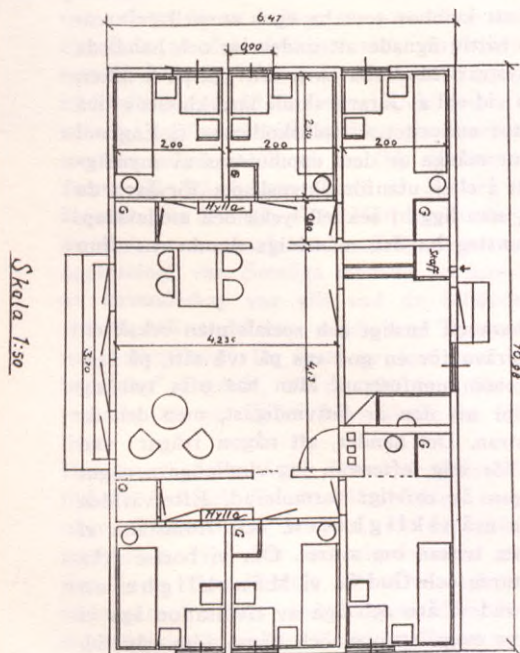
E. R.

Den första Morgonbrishyddan vid ODINSALA

Morgonbrishyddor över hela landet

Idén med semesterhem för husmödrar firar triumfer

Plan till en Morgonbrishydd.

Morgonbris rundfråga förra året bland hemmens kvinnor om deras möjligheter till semestervila har lett till oanade praktiska resultat. Rundfrågan blev en stark strålkastare, som avslöjade så skrämmande levnadsförhållanden för tusentals av de svenska arbetarhusmödrarna, att man knappt ville tro sina ögon. Tidningarna över hela landet kommenterade denna mängd av kvinnliga självbiografier, som talade om kvävda möjligheter, ett enda oavbrutet vardagsslit. Det gick som en våg över landet:

Det måste bli ordnat, så att dessa kvinnor beredas tillfälle till såväl fysisk som andlig rekreation. Nu har tanken slagit helt igenom. På alla håll rustas det för byggandet av semesterhem åt husmödrar. Nu senast kommer meddelandet att en av Sveriges storindustrier, nämligen Asea vid sitt i denna tidning tidigare omnämnda 50-årsjubileum överlämnat en donation på en halv miljon kronor för att genom ett vilohem låta arbetarnas och de lägre tjänstemännens hustrur få vila och rekreation från sitt släp för hem, man och barn.

"Sambandet mellan den uttrötade arbetar- och tjänstemannahustrun och framgången för en modern storindustri av Aseas världsfamnande betydelse ter sig för de flesta för uttänjt för att de skola anse mödan värt att söka följa länkarna i kedjan. Direktör Sigfrid Edström och hans närmaste man direktör Arthur Lindén har varit vidsynta nog att se vägen mera kort och klar mellan hemmet och mannens arbete. I ett hem, där hustrun har kraft och mod att göra det så trevligt som möjligt för familjemedlemmarna, där spänns också alla andras krafter till ett för hela familjen välsignelsebringande arbete, medan ett hem med en uttrötad, håglös och förslöad husmor varken erbjuder vila för mannen under hans lediga tid eller stimulans för honom i hans arbete", kommenterar Idun, vilket bekräftar de konstateranden, som gjordes vid Morgonbris rundfråga.

Oslokvinnans fristad vid Oslofjärden

Det kan knappast vara en teoretisk eller högst allmän uppfattning om alla de små kuggarnas betydelse för den färdiga maskinprodukten, som hos Aseas högsta ledning tager sig dessa påtagliga uttryck. Att det låg betydligt mera av personlig erfarenhet och uppskattning av hemmets betydelse för ett arbetes framgång där bakom, vittnade direktör Edström själv om, när han i ett stort tal under jubileet hyllade kvinnorna inom Aseas stora familj, sin egen fru och alla tjänstemäns och arbetares fruar i ord, som kanske förr formulerats lika vackert men vars betydelse kanske inte rätt beaktats förrän i vår tid.

Statsrådet Ekmans av personlig värme burna tack därför vid middagen var representativt för vad som kännes vid under rättelse om den ovanliga donationen. Det var, sade han, första gången något sådant förekommit på det sociala området i vårt land.

Handelsministern hade före detta tillfälle haft att lägga hand vid en annan husmödrarnas semesterhemsfråga, nämligen ansökan om tombola för Odinsala studiekoloni, vilken i anslutning till Morgonbris semesterpropaganda som känt är även planerat till Morgonbris semesterpropaganda som känt är även planerat uppförandet av en rad funktionalistiska sommarhyddor vid västkusten. Tombolan har beviljats och kommer att äga rum under tiden 18 april—31 maj. Planer för dessa byggnader, som

Oslokvinnornas sommarhem vid Svestad.

Arbetarpartiets kvinnor i Oslo har redan ett eget semesterhem, vilket måhända bör vara stimulerande för de svenska kamraterna att höra om. Det ligger ute i Oslofjorden, högt och fritt, omgivet av skog med en underbar utsikt över fjorden. Trots att det ligger högt, så är det bara ett stenkast från sjön där hemmet har en egen strandmark med badhus och därmed bekväm tillgång till friluftsbad. Kvinnorna ha kallat hemmet Feriehem för trötta husmödrar — ett betecknande namn, ty är det någon som med full rätt är i behov av semestervistelse så är det utarbetade arbetarhustrur. Det är arbetarpartiets fem kvinnosektioner i Oslo och tidningsbudens förning, som äga hemmet. Ledningen handhas av en kommitté till vilken varje grupp har rätt att välja sex representanter. Denna kommitté i sin tur väljer ett arbetsutskott på sex personer. Anna Næss var den första ordföranden. Hon var även initiativtagaren till hemmet. Nuvarande ordföranden är Sigrid Thomassen.

Man började helt smått, som oftast är fallet när kvinnor ha att styra med en sak, försiktiga som de äro. Tanken kastades fram under 1918, men redan 1920 kunde man realisera planen att köpa en egendom på Svestad på Nesodden till ett pris av 25 tusen kronor. När kvinnorna beslutade att gå till verket ägde de inte ett öre. Men den som ingenting vågar, vinner ingenting. Det var ett djärvt företag, men kvinnorna klarade det. Varifrån fingo de medlen? Det första kommittén gjorde var att sända ut 500 upprop och 200 bidragslistor till föreningar, kontor, banker och privatpersoner. Den gjorde även framställningar till Oslo kommun om lån. En del pengar kom in på bidragslistorna, och Oslo stad beviljade ett räntefritt lån på 12 tusen kronor.

Det säger sig självt att dessa summor inte kunde räcka, men kommittén har under hela tiden varit i aktion för att skaffa ytterligare medel. Den har anordnat basarer, konserter och matinéer. Den har tiggat i affärer och föreningar med en otrolig frejdighet och företagsamhet åren igenom och det kan försäkras att resultaten blivit goda. Som redan sagts började man mycket blygsamt. Först var det endast plats för 10 semestrande kvinnor åt gången. Men efter hand har hemmet byggts till och utvidgats så att det nu kan ta emot 34 vuxna och 5—6 barn i taget. Hemmet är avsett till semestervila för kvinnor, men då många husmödrar inte kunna komma ifrån barnen, har man i en av byggnaderna träffat föranstaltningar så att även barn kan få komma med. Under senaste sommaren vistades på Svestad inalles cirka 350 vuxna kvinnor och en del barn.

Kvinnoföreningarna här i staden har omfattat sitt hem med stort intresse. De arrangera utflykter till hemmet varje sommar och har dessutom varje sommar tillfälle att bjuda tre av sina medlemmar gratis vistelse på hemmet under två veckor. Föreningarna utse här i regel de som ha det svårast ställt ekonomiskt. Dessutom ha naturligtvis alla medlemmar rätt till besök och vistelse på semesterhemmet mot en billig penning, nämligen kr. 3:50 pr dygn. Mathållningen och hemmets ordning i övrigt är alltid förstklassig. Man måste anmäla sig långt i förväg ty efterfrågan på platser är mycket stor.

Naturligtvis vill det till för att driften skall kunna klaras att arbetsutskottet och kommittén ständigt äro i aktion för att samla medel. Även på annat sätt ha ägarna måst vara aktiva. De ha måst skaffa utstyr till hemmet, röja på egendomen och plantera, med ett ord ta itu med allt som hör till en väl skött egendom.

En oväntad god hjälp fick man år 1930 då vår gamla partiveteran Carl Jeppesen före sin död testamenterade sin förmögenhet på 43.000 kronor till semesterhemmet. Räntorna av denna gåva äro reserverade till friplatser för mödrar med barn samt till underhåll av byggnaderna.

Kvinnorna, som satte hemmet i stånd, äro givetvis stolta över att de ha klarat uppgiften. De medge att det var djärvt att starta utan pengar. Men här är i alla fall bevisat att om man vågar något, så har man också något att vinna.

Sigrid SYVERTSEN

betecknats Morgonbrishyddor, äro nu utarbetade. Det är tänkt att liknande Morgonbrishyddor skola växa upp litet varstans i landet, som levande uttryck för husmödrarnas egen strävan efter sol och hälsa — vita idyller i den svenska skogsgrönskan för av arbete och bekymmer hårt betungade. Skånekvinnorna äro redan i färd att pröva sina möjligheter för att norr om Ringsjön vid början av Skånes skogsbygd uppföra en Morgonbrishyddor efter vidstående plan, inneslutande sex sovrum, vardagsrum och kök. Varje gäst får alltså sin enskilda sovcell för att kunna riktigt få vila ut. Från denna lilla vrå kan hon komma ut i en kollektivhall och sola sig och intaga sina måltider. Framför den öppna spisen kan en kamin av det vackra, moderna slaget placeras för eldning under de kalla och regniga vår- och höstdagarna. Till sovrummen hör garderob och plats för tvättställ.

En sådan Morgonbrishyddor kan utföras till ett pris av kronor femtusen, inklusive matkällare. Men även mindre typer för 500—600 kronor äro under utarbetande. För intresserade organisationer erhållas vidare upplysningar genom Morgonbris redaktion, Västmangagatan 2, Stockholm.

På detta sättet bli de socialdemokratiska kvinnorna även nydanare på husbyggareområdet. De börja redan att i mindre proportioner praktiskt omsätta »kvinnornas bostadsprogram». Hemmens kvinnor, blåser det inte en morgonbris genom edra leder, känner ni inte hur utsikten från ert fönster vidgas, strömmar inte emot Er en frisk havsvind?

SÖDER OM LANDSVÄGEN

Barndomshemmet.

V i bodde "söder om landsvägen". Trafiken på denna var mycket livlig redan på den tiden, fastän inga motorfordon kommit i bruk. Den ombesörjdes medelst de lätta fyrhjuliga vagnar, varmed allmogen färdades till och från staden, de skramlande mjölkfororna, de tunga, otympliga och ofjädrade arbetsåkdonen — skumpkärorna — herrskapernas gigger och droskor och en och annan char-à-banc med en livréklädd betjänt och kusk på fram-sätet och dragen av frustande fullblod. Det var inte ovanligt, att godsägarna t. o. m. bestodo sig lyxen att färdas efter s. k. fyrspann. Ett numera så allmänt fortskaffningsmedel som cykeln användes huvudsakligen av de bättre situerade. En av de första cyklar jag erinrar mig ägdes av byns folkskollärare. Det var en underbar tingest med ett stort framhjul och ett litet bakhjul. Den väckte större uppseende bland oss barn än vad en flygmaskin numera förmår åstadkomma. Däremot voro vi tämligen blaserade ifråga om järnvägstrafik, ty Malmö—Ystadbanan löpte förbi hemmet, och vi hade en järnvägsstation i vårt omedelbara grannskap. Sommartid brukade gåingar draga neråt slättbygden för att avyttra sina slöjdalster samt långa stegar och pumpstockar. De sistnämnda utgjordes av trädstammar genomborrade på längden. Ehuru göingarna obestridligen äro skåningar, ville man inte gärna erkänna dem som sådana nere i våra trakter och utsatte dem ofta för drift och åtlöje. Särskilt vi pojkar brukade förarga dem med att hänga bakpå pumpstockarna och föra oljud genom att tuta i dem. Då och då kom även ett zigenarfölje dragande förbi. Ibland bestod det av en lång karavan med en hövding i spetsen, vilken som tecken på sin värdighet hade stora silverknappar i rocken. Med zigenarna vågade vi inte driva gäck utan hyste stor respekt, för att inte säga fruktan för dem. Det gick historier

Per Albins första demonstration.
Redan i skolan i härnad för
en rättvisare, ädlare ordning

Ett fragment ur Sigfrid Hanssons "Barndomsminnen".

Skolan och dess gård.

om att de brukade bortröva barn, och det säger sig självt, att vi därför helst föredrogo att beskåda dem på avstånd, ofta bakom fönstergardinerna. Det var för övrigt ett ganska egenartat samhälle vi bodde i. Det dominerades av några stora gårdar men hade ett starkt inslag av medelklass och industriarbetare, ehuru någon industri icke var förlagd till detsamma. Arbetarna hade i regel sin utkomst i Malmö. En näring som i hög grad satte sin prägel på trakten var slakteri- och charkuterihanteringen. Den inte blott förpestade luften utan inverkade även ofördelaktigt på den andliga atmosfären. Flertalet av dem som ägnade sig åt densamma var nämligen ett råbarkat och vildsint släkte. Dryckenskapen var mycket utbredd. Slagsmål förekommo ofta, och det var förenat

med stor risk att komma i närheten av de ställen, där dessa människor brukade fira sina orgier. Ett sådant var tyvärr det hus, i vilket vi bodde. Det ägdes av en hökare, som gjorde goda affärer med ölförsäljning. Det var inte ovanligt att mer eller mindre berusade sällar samlades utanför handelsboden, där de under livligt pokulerande ställde till bråk med varandra och ofredade förbifarande. Ohyggliga scener utspelades, varvid buteljer, snusdosor och knivar användes som tillhyggen. För det mesta fingo slagskämparna hållas tills de själva funno för gott att rymma fältet, men det kunde också hända att både fjärdingsman och länsman tillkallades för att göra slut på spektaklet.

Naturligtvis kunde barn och ungdom inte undgå att taga intryck av dessa bedrövliga förhållanden. På de flesta torde de dessbättre ha verkat avskräckande, men en och annan tog allvarlig skada till sin själ. Det fanns pojkar som tillägnade sig de äldres oarter och funno nöje i att sprida skräck bland sina jämnåriga genom att uppträda rått och busaktigt. Under de oundvikliga slagsmålen på väg från skolan kunde det inträffa att sådana pojkar befunnos beväpnade med så pass farliga vapen som s. k. blydaggar och järnhandskar.

Skolan var belägen ett par kilometer från hemmet. Den påminde om en typisk kringbyggd skånsk bondgård. Jag vill minnas, att den tidigare hade använts som gästgivaregård, men är inte riktigt säker på den saken. Lokalförhållandena voro i varje fall ganska bristfälliga. Barnen voro uppdelade i sex klasser: första och andra klassens småskola och fyra klasser s. k. storskola. Såväl i småskolan som i storskolan lades huvudvikten på kristendomsundervisningen, varvid Luthers långkatekes traggades till leda för både lärjungar och lärare. De första klasserna i storskolan hade ävenledes anförtrotts en lärarinna. Hon var gammal och sjuklig, varför hon under större delen av terminerna åtnjöt tjänstledighet och vistades i Stockholm. Skolarbetet sköttes alltså huvudsakligen av — som jag förmodar — dåligt avlönade vikarier. Dessa växlade ofta, och det säger sig självt att undervisningen blev lidande därav. Vid ett tillfälle, medan min bror Per Albin tillhörde dessa klasser, tjänstgjorde en manlig lärare som vikarie. Han befanns vara fallen för dryckenskap och gjorde sig skyldig till svåra förseelser mot flickorna. Trots upprepade klagomål uraktlåto skolmyndigheterna att ingripa mot missförhållandena, och slutligen gick det så långt att barnen själva gävo tillkänna sitt missnöje på ett mycket uppseendeväckande sätt.

Denna händelse står ännu mycket livligt framför mig. En morgon befanns läraren vara i ett sådant sinnestillstånd, att samtliga pojkar funno sig nödsakade att demonstrativt lämna klassrummet och i slutet trupp tåga till skolrådets ordförande för att anmäla missförhållandet. Jag satt bänkad i ett närbeläget klassrum vid detta tillfälle och kan än i dag se Per Albin och hans små kamrater trotsigt men säkerligen ganska raddhågade tåga bort i riktning mot skolrådsordförandens gård. Det var förmodligen den första demonstration, som Per Albin var med om. Jag vet inte, om han var initiativtagare och ledare, men det är inte otroligt att så var förhållandet. I varje fall hade han då liksom så många gånger senare en obestridlig framgång. Skolrådsordföranden nödgades följa barnen tillbaka till skolan och sörja för att den olämplige läraren blev försatt ur tjänstgöring. Det blev för övrigt ett rättsligt efterspel, som slutade med att läraren fick tillbringa några månader på Malmöhus fästning.

Skolgången betraktades för övrigt som ett nödvändigt men övergående ont. Såväl skolmyndigheterna som barnen och deras föräldrar voro angelägna om att den inte utsträcktes över hövan. Under de månader konfirmationsundervisningen pågick, voro konfirmanderna skyldiga att varje söndag bevista gudstjänsten. Det var för övrigt ett tvång, som man gärna underkastade sig, ehuru många fattigmansbarn hade svårt att göra det, därför att

de ledo brist på söndagskläder. Prästen predikade med dundrande stämma, och hans utläggningar gjorde i allmänhet ett mycket starkt intryck. På den tiden var det brukligt att männen bänkade sig på den ena sidan om kyrkgången, medan kvinnorna togo plats på den andra. Den gamla seden med "kyrktågning" vidmakthölls ännu. Den bestod däri, att den som blivit moder skulle viss tid efter nedkomsten infinna sig i kyrkan för att "renas från synden". Gamla testamentet stämplade ju nämligen barnsörden som en kvinnan orenande tilldragelse. Kyrktågningsceremonien försiggick på så sätt, att prästen läste över kvinnan en bön efter handbokens formulär, olika för gifta och ogifta kvinnor. Det gjorde ett gripande intryck att se en sådan kvinna skrida fram på kyrkgången och gråtande åhöra prästens ord, vilka, vill jag minnas, formades till en straffdom — en orättvis sådan, föreföll det mig.

Skoltiden var nog när allt kommer omkring den lyckligaste. Då hade man de bästa tillfällena till lek. Men man fick tidigt lära sig att "göra nytta". Redan vid sju, åtta års ålder brukade vi barn få hjälpa till med arbetet på betfälten. På våren mobiliserades vi för luknings- och gallringsarbete. I långa rader kröpo mödrarna och deras barn från tidigt på morgonen till sent på kvällen utefter de stora betfälten, ofta övervakade av en uppsyningsman med en käpp i handen, som han icke tövade att göra bruk av, då någon stackare inte kunde följa med eller gjorde sig skyldig till fusk i arbetet. Det var ett långtråkigt och ganska pressande arbete, som antagligen inbringade mycket små inkomster. Jag har ingen aning om efter vilka grunder avlöningen utmättes. Förmodligen var det så, att mödrarna åtnjoto en viss daglön för sig själva och de barn som biträdde dem.

Under sommarmånaderna kunde man i regeln icke sysselsätta de yngsta barnen med jordbruksarbete, men vi kunde istället få hjälpa till i trädgårdarna, där det aldrig saknades lämplig sysselsättning. På eftersommaren deltog mödrarna i skördearbetet, och de äldsta av oss fingo då biträda med varjehanda sysslor på gårdarna. Man hade ett särskilt nöje av att få hjälpa till med vallningen av kreaturen ute på klövervallarna och stubbåkrarna. Det var i allmänhet ganska stora kreatursbesättningar som övervakades. Ansvar för vallningen vilade på den s. k. ryktaren, som brukade vara beväpnad med en kort stav försedd med ett antal järnringar, vilka löpte fritt på en järnbygel. Med denna höllos kreaturen i schack, och i regel behövde ryktaren endast skaka sin stav för att förmå djuren att lystra. Då de begävo sig alltför långt bort och i avsikt att beträda otillåtna områden, skickades vallhundarna och vi pojkar efter dem.

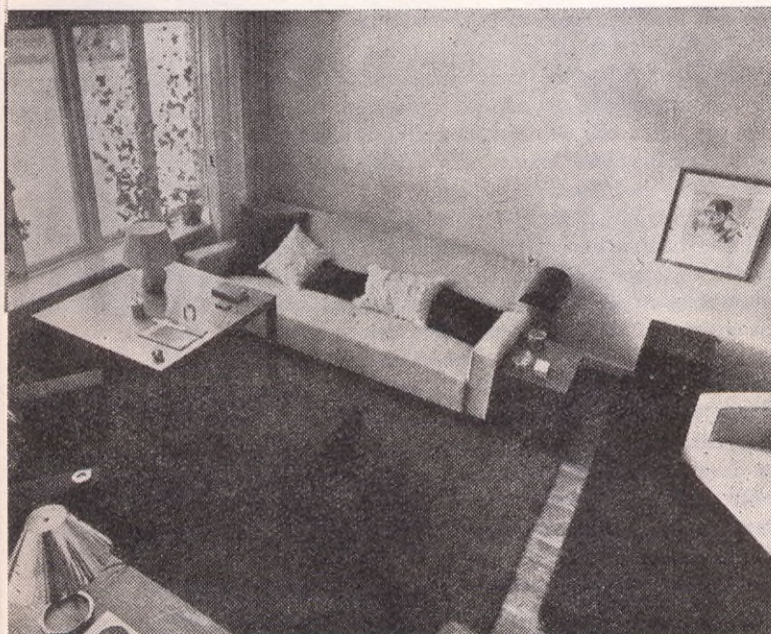
I slutet av september började potatis- och sockerbetsupptagningen. Då engagerades man återigen tillsammans med sin moder vid någon av gårdarna och fick under ett par tre veckors tid slita ganska ont, ty det var ett hårt arbete som ofta utfördes under synnerligen otjänlig väderlek. Betupptagningen utlämnades i regeln på ackord — per ruta som det hette — och lönen var minimal. Vintertid verkställdes tröskning av den säd som förvarades på logarna. Detta arbete hade tidigare utförts för hand med slagor, och min far hade brukat ägna sig åt detsamma, då han var arbetslös på grund av att ogynnsamma väderleksförhållanden omöjliggjorde byggnadsarbete. Även min mor deltog i det, särskilt sedan maskinella anordningar kommo till användning. Den på logen placerade tröskmaskinen hölls i gång med en s. k. vandringsring, vilken drogs av fyra hästar. Då jag hade kommit upp i 11 à 12 års åldern, anförtroddes jag uppdraget att "köra vandringsringen", d. v. s. jaga på hästarna så att de höllo jämn fart. Det var att trava runt ideligen, ideligen från morgon till kväll. Sysslan var naturligtvis inte särskilt ansträngande men så mycket mera enformig och förenad med obehaget, att man ständigt blev utsatt för rättarens, d. v. s. arbetsledarens, vrede, eftersom det nästan var omöjligt att förmå hästarna att draga jämnt, vilket kunde vålla svårigheter med arbetet inne vid tröskmaskinen.

Fridhems folkhögskola och lanthushållskola

Svalöf, börjar följande kurser för unga kvinnor i maj: 1. Folkhögskola, Första och andra årskurserna. 2. Lanthushållskola.

Statsstipendier upp till 35 kronor i månaden i alla kurserna.

Prospekt och upplysningar genom Rektor O. Ekelund Tel. 20, Svalöf.

MOT BÄTTRE BOSTÄDER!

En strålkastare på vägen

Bo efter ditt stånd, ät under ditt stånd, kläd dig över ditt stånd", säger en populär engelsk levnadsregel. Om den innehåller någon djupare vishet, kan väl diskuteras. Populär i Sverige blir den i varje fall knappast någonsin. Här tillämpas i stället av ålder en annan, ännu mera diskutabel maxim: "Kläd dig efter ditt stånd, ät över ditt stånd, bo under ditt stånd." Den saken får man bekräftad bland annat av den utredning, som nyligen verkstälts genom två sakkunniga inom finansdepartementet, professor Gunnar Myrdal och stadsingenjör Uno Åhrén, rörande bostadsstatistik och bostadspolitiska frågor.

De sakkunniga ha grundat sin utredning på de undersökningar, som bostadskommittéerna i Göteborg ha verkställt åren 1930—32. Det ganska förbluffande resultatet är att ej mindre än omkring 35 % av befolkningen i rikets andra stad bor dåligt — ohygieniskt eller för trångt. Men bara omkring 7 procent gör det på grund av fattigdom. De övriga 28 procenten då? På grund av fri vilja och gammal vana, får man antaga.

Härvid ha utredningsmännen utgått ifrån att det kan anses skäligt om en familj får lägga ned ungefär en femtedel av inkomsten på bostadshyra. Den exakta siffran kan man naturligtvis tvista om, men litet ruckning uppåt eller nedåt betyder inte så mycket. Faktum kvarstår, att en avsevärd del av folket bor trångt och dåligt, utan att den direkt är tvungen till det av ekonomisk nöd. Man föredrar att spara pengarna eller använda dem till annat, och hålla tillgodo med den skröpliga lägenheten sådan den är. Oftast blir det väl så, att pengarna gå till andra löpande utgifter, såsom mat, kläder, restaurangbesök, biograf, och för all del också cykel eller motorcykel, böcker, tidningar, medlemsavgifter i undervisningskurser och olika organisationer o. dyl.

Nu är det ju ingenting att säga om, ifall en arbetare gör av med hela sin avlöning allteftersom han får in den. Tvärtom, den är inte större än att den bör läggas ned i omedelbar konsumtion. Det bör också vara vars och ens rättighet att få välja vad han vill ha för pengarna; att få disponera sin konsumtionsandel, så att den ger honom eller henne mest lycka och trevnad. Föredrar

DET MODERNA HEMMET rubriceras en möbelutställning som ordnats i de nya radhusen i Ålsten varifrån vidstående bilder äro hämtade. Interiörerna äro ordnade av: Svensk Tenn och Svenska Slöjdföreningen, Stockholm (bild. nederst).

Förtroende

När Ni köper en ask Läkerol vet Ni, att Ni får något, som Ni kan lita på.

Läkare i skilda länder lovorda Läkerol — det visar bäst hur gediget sammansatt den är.

Överallt har den vunnit nya vänner och behållit de gamla. Läkerol är i ordets verkliga mening populär.

Läkerol

en välkänd vintervälgörare

någon att sitta i ett trångt gammal kyffe med grammofon och radio, mot att bo i ett ljusare, modernare rum utan dessa agremanger, så är det ju vederbörandes ensak.

Visst. Problemet har dock en hake: under nuvarande samhällsförhållanden är en stor del av medborgarna, nämligen barnen och de flesta kvinnorna, hänvisade till att ta sin konsumtion, färdigdisponerad, in natura, ur faderns resp. makens hand. Och nu är frågan den: tänker familjeförsörjarna i allmänhet på att disponera inkomsten också med lika hänsyn till hustruns och barnens intressen, eller tänka de kanske ofrivilligt mest på sig själva? I så fall kan man förstå den påfallande förkärleken för de allra billigaste bostäderna. För den som vistas på fabriken till klockan fyra eftermiddagen och efter middagsmålet kanske ger sig ut igen, till offentliga eller privata möten med arbetskamrater — för honom kan det med skäl vara rätt likgiltigt om bostaden är trång och fuktig. Får han några slantar till övers, så ligger det närmast till hands att lägga dem på kafébesök el. dyl., för att komma ifrån det ruskiga hemmet ännu några av de fåtaliga stunder, han annars skulle vara där. — Men hustrun, som kanske arbetar i hemmet med lagning, tvätt och barnskötsel från tidiga morgon till sena kvällen? Men barnen, som skall växa upp i hemmet och dess närmaste omgivning, och mottaga sina avgörande barndomsintryck därifrån? För dem har en god bostad helt annan betydelse. För dem är den en fråga om hälsa och hela livets lycka.

Som undertecknad ser saken, så ha vi här det avgörande skälet, varför samhället har rätt och skyldighet att föra en bostadspolitik, som icke bara nöjer sig med att ge hyggliga bostäder till hyggligt pris åt var och en som begär. Samhället måste göra

mer. Folk måste läras att begära. Även finansdepartementets utredningsmän se saken så. De konstatera, att den "latenta bostadsefterfrågan" måste med tjänliga medel efterhand väckas. Upplysning är den åtgärd, de närmast föreslå. Därjämte en gradvis skärpt övervakning över hälsovådliga bostäder från det allmännas sida, varvid minimikraven icke blott böra taga sikte på bostadens kvalitet, utan också på lägenhetens storlek i förhållande till antalet och arten av de där boende personerna. Vid fastställandet av en trångboddhetsgräns, anmärka de sakkunniga med rätta, bör man i högre grad än hittills skett ta hänsyn även till de psykiska och moraliska verk-

ningarna av trångboddheten, ej blott till dess möjliga vådor för den kroppsliga hälsan. En enhetlig bostadsstadga för hela riket bör enligt de sakkunnigas mening bli ett av de nödvändiga instrumenten vid detta upplysnings- och utmönstringsarbete. — Låt oss hoppas, att de anförda åtgärderna bli av, och att de skola visa sig effektiva.

Ytterligare en stor mängd viktiga beräkningar och uppslag innehålles i den intressanta utredningen — med vilken kvinnornas program i Morgonbris sammanfaller, exempelvis rörande totalkostnaderna för en radikal sanering inom bostadsväsendet, rörande nya och bättre principer för bostadsstatistiken, rörande bästa sättet för samhällets ekonomiska hjälp åt dem, som ej ha råd att hyra sunda bostäder i kooperativa eller privata hus, rörande de bostadstyper, som ur socialsynpunkt bäst behövas vid nybygget (nya lägenheter byggas nu vanligen för små), rörande behovet av strikt planmässighet på bostadsproduktionens område m. m. En enda punkt skall här ytterligare framhållas. Det är ett resonemang, som man ofta får höra, att takten i nybyggnadsverksamheten i städerna i nuvarande krisläge borde dämpas, då man annars kan befara att genom s. k. överproduktion en krasch inträder inom byggnadsbranschen, med arbetslöshet och allehanda skadliga efterverkningar som följd. De sakkunniga, bland vilka befinner sig en av Sveriges främsta nationalekonomiska experter, framhålla att detta resonemang är principiellt felaktigt. Inskränker man produktionen, så medför detta en inkomstminskning för byggnadsarbetarna, eventuellt också deras utflyttning, och likaledes en inkomstminskning för företagare och arbetare inom näringar, (Forts. sid. 30.)

En chic vårulster från PUB

»Vanja» heter den här trevliga och klädsamma vårulstern av ljusmelerat ulstertyg i ett synnerligen gediget och omsorgsfullt utförande.

Den kostar kr. 89:— Detta är en av de många schlager i PUB:s just nu utkomna värkatalog som sändes Eder gratis på begäran.

PUB

PAUL U. BERGSTRÖMS A/B

NORR: 13 Hötorget
74 Drottningatan
SÖDER: 54 Hornsgatan
(Mitt för Ad. Fredriks torg)

Flygbild från hälsostaden Leva.

DE SJUKA

En ny stad — en hälsostad — håller på att byggas upp i Syd-Frankrike. Den är nästan färdig. Byggherre är krigets lungtuberkulösa. De äro organiserade i ett förbund, som omsluter 100.000 medlemmar. De äro — naturligtvis — till 90 eller 95 procent proletärer.

Detta förbund av krigets lungtuberkulösa bildades i Frankrike samtidigt som hyresgäströrelsen bildades i Sverige. De äro båda barn av efterkrigseländet. De ha båda sprungit fram ur en hård nödvändighet. De ha båda haft att bota speciella missförhållanden; och båda ha under sin kamp mot dessa speciella missförhållanden samlat erfarenheter, som vidgat synfältet och målsättningen: förbundet av krigets lungtuberkulösa håller alldeles som hyresgäströrelsen i Sverige på att växa ut till en väldig folkrörelse, samhällsorganisande, med det enda målet att erövra folkhälsa.

En fransk läkare var det som första gången berättade för mig förbundets historia. För ett tiotal år sedan, när han var anställd som sundhetsinspektör i Montpellier, inträffade att patienterna på ett sanatorium gjorde revolution och spärrade in läkaren. Länsstyrelsen allarmerades och telegraferade till regeringen. Landshövdingen fick genast telegramsvar ifrån hygienministern, att han bett sekreteraren för de lungtuberkulösas förbund, Mon-

Delsuc

S REVOLT

sieur Delsuc, fara ned och "inspektera". Landshövdingen vredgades. Vilken fräckhet av regeringen! Sända till mig revolutionens ledare för att bringa ordning bland revolutionärerna.

I verkligheten hade Albert Delsuc just kommit ur fängelset. — Landshövdingen vägrade att taga emot honom. Han bad i stället sundhetsinspektören att åtaga sig det penibla ärendet.

Delsuc kom, såg och segrade. Förhållandena på sanatoriet ändrades, framför allt matordningen; t. o. m. läkaren var försonad med revolutionärerna, innan Delsuc reste.

Men de som blevo riktigt vänner, och vänner för livet, det var Delsuc och sundhetsinspektören i Montpellier, Dr Forestier, Delsuc redogjorde för honom hur han tänkt sig ersätta sanatorierna och återvinna de sjuka åt LIVET.

Vi måste bygga nya hälsobostäder åt de sjuka, sade han. Där de bosätta sig med sina familjer för att så småningom bringas in i arbete. Dr Forestier, som kämpade i Montpellier som en bär-särk emot enskilda intressen och gammal slentrian för att skaffa staden friskt dricksvatten och göra slut på tyfusen, förstod honom.

Men deras vägar skildes.

Forestier fortsatte sin kamp för folkhälsa, först i Montpellier, sedan i en av Paris' förstäder, med sådan energi, att han en

Forestier

vacker dag exporterades av välvilliga människor till Genève såsom expert åt Nationernas förbund. Han var för besvärlig därhemma.

Men Delsuc glömde icke Forestier.

För några månader sedan ringde han på från Paris.

"Hallå. Nu är det färdigt. Vill Ni komma?"

"Jaha", sa' Forestier.

Forestier är också min vän — och när han meddelade mig att han skulle lämna Genève fick jag för första gången höra talas om detta nya hälsocentrum. Den nya staden i Dordogne.

Läsarna av detta bli säkerligen icke överraskade över att jag bad Forestier att ögonblickligen föra mig dit.

Vi stämde möte med Delsuc i Paris, där de lungturberkulösa förbund ha sitt huvudkontor och sin stora kooperativa poliklinik. Där mötte jag mannar av det slag som icke svika i första taget. Den riktiga atmosfären. Jag kände mig som återförd till de sälla dagar, då jag ännu var medlem av styrelsen för Hyresgästernas Centralförsamling och H. S. B. i Göteborg.

Vid midnatt satte Delsuc oss upp i sin bil och körde sedan oavbrutet med en fart av 120 km i timmen.

Så susade vi genom Frankrike.

När vi på morgonkvisten passerade Limoges vände sig Delsuc om och pekade mot horisonten, där ett sällsamt färgspel bebådade soluppgången.

"Där har ni begynnelsen till den stora emaljindustrin i Limoges", sade han.

Vi passerade ett vattenfall. Jag hörde Delsuc svärja till och säga någonting till sin vän, en metallarbetare, som satt vid sidan av honom. Det gällde en kraftstation, som icke blivit till, på grund av enskildas intriger.

Delsuc sporde mig något om den svenska arbetarrörelsen.

"Den har majoritet bland folket men tyvärr icke i parlamentet", sade jag.

"Majoritet bland folket", utropade han. "Det vore diktatur här i landet.

"... och med motor, så mycket lättare att sy med — det bästa du kunde få som lysningspresent."

SINGER

fabrikens outröttliga arbete på att förenkla och samtidigt fullkomna sina alster har ständigt gjort Singer — den moderna symaskinen — till den moderna husmoderns trogna och pålitliga hjälpreda.

Den nya hälsostaden i Salagnac var betäckt av väldiga snömassor. Icke på tjugu år hade man upplevat något liknande. Allt arbete stod stilla. Arbetarna utan sin dagspenning.

Det tog några timmar att göra en rond genom staden. Hälsobostaden är här förverkligad. Bostaden varierar automatiskt med familjens storlek. Badrummet är obligatoriskt. Varje familj har sin egen stuga. Dessutom ett stort hotell för de ogifta. Sjukhuset är kombinerat med varuhuset i en gemensam finansiell organisation. Allt vad affärsverksamheten avkastar, går till hälsostaden.

Allt drives med elektricitet.

Arkitekten — byggmästaren (en lärjunge till Le Corbusier) berättade för mig att han legat i långa förhandlingar med Asea för installeringen av elektricitetsverk. Han hade många vackra ord om det svenska bolaget, men han hade dock icke vågat sig på dess offerter; det var alltför djärva nyheter — och dock trodde han att Asea skulle få rätt. Det glädde mig att höra honom tala så väl om mina landsmän.

Samtidigt tänkte jag: så mycket människor, som kunna sättas i arbete genom dessa ansträngningar.

Tänk om vi kunde stålsätta hela Europas vilja till denna kraftansträngning att erövra folkhälsa! Skulle icke sådan målsättning bringa oss ut ur arbetslöshetskrisen?

Och finns det någon annan väg än denna, som går genom folkens egen förnyelse?

Skolorna voro praktfulla.

Och fabriker, där de sjuka skola arbeta. Framför allt ett kooperativt tryckeri.

Samhället har redan sin egen tidning. Den heter helt enkelt LEVA.

Allt är här Kooperation.

Nedanför slutningen en liten sjö med restaurang och båtar. Ej långt därifrån äro de ryktbara grottorna i Dordogne, där den förhistoriska människan såg dagens ljus. Sjukhuset ligger tätt intill en gammal egendom, där ingen bor men med ekar ifrån medeltiden. Enligt traditionen hade en av Frankrikes äldsta trubadurer där sitt hem.

Vilken väldig strid att föra detta verk i hamn! Trakterna runt omkring är i revolution mot revolutionärerna. Fattigfolk, som ser på en gång med skräck och avund på den nya hälsostaden. I vissa delar av Frankrike ser man på tuberkulösa nästan med samma ögon som vi på spetälska. Hälsostaden i Salagnac betraktas nästan som ett Djävulens bländverk.

Men Delsuc och hans vänner äro människor vana vid de stora och hårda drabbningarna. Vi skola vinna våra fiender, säga de. Vi skola erövra dessa fattiga samhällen åt hälsa och välstånd.

De vita flugorna — som folket i Dordogne kalla snöflingorna — yrde om oss, när vi på aftonen lämnade Salagnac.

Det var som juletid därhemma.

Uttröttade efter nattens och dagens ansträngningar fingo tankarne flyga utan kontroll.

De omsvepte mina vänner i Sverige. Jag såg dem allesammans däruti vid Odinsala som i en drömbild.

Odinsala, där länets hövding ville lägga en snara om halsen på oss alla.

Aldrig skall jag kunna förgäta den utmaningen.

Jag hoppas nu blott, att jag skall få leva tillräckligt länge för att få se denna nya Älvsborgs fästning.

Och att jag skall få komma dit en gång och berätta om vårt arbete i Salagnac.

Sven BACKLUND.

VI UTTALA

Sällan, ja kanske aldrig tillförne har för riksdagen presenterats en regeringsproposition, vilken så intimt berört nationens liv som det nu framlagda förslaget om beredskapsarbeten.

Den 31 januari i år redovisade arbetslöshetskommissionen 189.225 arbetslösa, den hittills högsta siffra som nåtts i vårt land.

Förslaget innebär ett försök att direkt och indirekt utvidga den öppna arbetsmarknadens arbeten genom åstadkommande och stimulerande av en produktion, som tillgodoser aktuella och viktiga behov. En sådan aktion förutsätter att man går fram utan något lönepolitiskt bisyfte, d. v. s. man måste tillämpa avtalsenliga löner. Man måste nämligen utgå från den tankegången, att ett uppsving inom betydelsefulla näringsområden, åvägabragt genom statens åtgärder för en ökad produktion, är det viktigaste målet för arbetslöshetspolitiken vid sidan av det omedelbara syftet att skaffa arbetslösa bröd.

Det är naturligtvis omöjligt, att på en gång ge en ordentlig bild av den nya så genomgripande arbetslöshetspolitik, som regeringen vill tillämpa. Ett är säkert, för arbetarklassen, för hemmainsindustrin, för vår exportindustri, som skulle erhålla kreditgaranti, för hantverkarna, vilka också skulle komma i åtnjutande av stöd- och ackordslån, för kommunerna, som mångenstädes digna under arbetslöshetens börda, för skattebetalarna, som på många håll f. n. pressas över hövan, för hela det svenska samhället är förslaget av en utomordentlig betydelse. Ett tungt ansvar påtaga sig de, som vägra att acceptera vad som nu bjudes utan att kunna sätta något motsvarande eller bättre i stället. På kvinnodagens möten ha c:a 50.000 arbetarkvinnor sagt sitt ord i denna samhällsfråga. Här vid sidan deras gemensamma uttalande.

vår varma förhoppning att den sittande regeringens arbetslöshetspolitik skall vinna riksdagens bifall. Stora skaror svenska medborgare se i dessa dagar med tillit upp till folkrepresentationen. Aldrig ha hundratals tusen medborgare med så stora förhoppningar väntat på riksdagens beslut. Särskilt förväntansfulla äro de många nödställda hemmens kvinnor, vilka få bära den ekonomiska krisens tyngsta börda.

Om riksdagen avvisar regeringsförslagen, komma känslor av djupaste förtvivlan och övergivenhet att hemsöka tusentals svenska hem. De arbetslösa och deras familjer skulle då ha att se fram emot ännu större nöd, ännu svårare umbäranden, ännu djupare bekymmer. Husmödrarna ha i det längsta kämpat mot den oförvållade arbetslöshetens följder. De ha genom de mest hjältemodiga ansträngningar sökt hålla hemmen samman och vädja till riksdagen att lämna sitt bifall till regeringens förslag i arbetslöshetsfrågan.

I tider som dessa sätttes samhällssolidariteten på prov. Det helas välfärd måste ställas högre än varje enskilt intresse. Sida vid sida måste alla samhällets medborgare gå till kamp mot nöden och dess nedbrytande moraliska och materiella följder. Vi sätta därför vårt hopp till rikets folkvalda ombud, att de icke skola svika det nödställda folket i en svår tid.

Bakgrunden till nöden i vårt land är förhållandena ute i världen. Krisen är internationell. Till dess uppkomst har medverkat den nationalism, som reser skrankor mellan folken och som hetsar till fiendskap mellan dem. Det ekonomiska utbytet förhindras, de olika folken driva en världsomfattande utsvältningsspolitik mot varandra och därmed mot sig själva. Världskrigets hemska lärdomar ha icke bringat krigets anda ur världen. Krigsrustningarna ha drivits till en höjd som aldrig förr.

Ekonomisk och politisk nationalism, krigsanda och våldsdyrkan, ha i olika länder ingått förbund med makter, som satt sig före att bryta ner all frihet och all rätt. Demokratien i världen är hotad. Arbetslösheten, nöden, den allmänna materiella och moraliska depressionen följa i krigsrustningarnas, nationalismens och den antidemokratiska våldspolitikens spår. Om frihet, bröd och trygghet skall kunna beredas de stora folklagren, måste dessa barbariets makter övervinnas. Vi kalla Sverges medborgare till kamp mot dessa nödens och eländets tillskyndare.

Genom enig sammanhållning kring socialdemokratien kan vår lösen bröd, fred och frihet segra.

ETT SVAR

Hon gick av och an inne i kammaren. Lugnt och nästan mekaniskt. Hon såg ingenting omkring sig. Hon hörde inte ens att en envis gren bankade på rutan. Det var nästan storm ute och den där grenen gav sig ingen ro. Instinktivt förnam hon nog, att det var något otrivsamt i det där envisa bankandet, men hon brydde sig inte om att göra klart för sig, hur hon skulle kunna förhindra det. Det fick väl vara... Och så gick hon runt igen. Runt... runt i den lilla kammarn. Sängen stod bäddad redan. Ja... ja... man visste aldrig. Det kanske kunde behövas snart. Å! Smärtan drog ihop den lilla magra kroppen. Hur länge hade det hållit på så här?

Syster borde kanske komma... snart... Förresten... det är väl inte mycket att göra...

Å! Hon föll ihop över sängkarmen.

Och den där envisa grenen bankade på rutan. Vinden ven. Stormen tilltog fram mot kvällningen. Att inte den där grenen nöttes av mot fönstret? Hur länge hade den bankat så där. Flera dagar? Och nätter? Lika länge som hon väntat? Säkert. Att aldrig stormen ville ge med sig...

Äldsta flickan Agnes stack in huvudet genom dörren till kammaren. Hon såg ängsligt på modern, som långsamt reste sig från sängkarmen, där hon hade blivit liggande: "Sätt på gröten tills far kommer hem!" fick hon fram. "Han ä' nog hungrig"... Ansiktet blev ännu vitare, när hon lyfte det uppåt. Det var något

genomskinligt över henne, som kom Agnes att bara se på modern. Hon var bara femton år, flickan, men hon var van att se sin mor i ett sådant här tillstånd varje år. Samma långsamma pina. Samma lidande. Det var bara det, att hon blev tunnare för varje år som gick.

Nu måste Agnes ut och tysta på barnen, som lekte i köket. Så fort hon vek så höjde de rösterna. Det var inte lätt för sju stycken småttingar, mellan två och tio år, att hålla sig tysta. Det gick fort att glömma bort att mor var sjuk inne i kammarn. Det var så många dagar, så det gick inte att hålla sig stilla helt enkelt. Agnes fick rusa ut och ge dem en duvning igen. Och så fick de krypa ihop i vråarna och leka med vad de hade. Det var ju inte så många vackra saker förstas. Men, några träklossar kunde så lätt bli ett märkvärdigt slott — åtminstone för lille Anders. Han var bara fyra år. Han hade fått en hel hörna för sig själv. De andra barnen tyckte att han var barnslig. Kajsa hade hamnat på spiselhällen och börjat riva fram askan ur spisel, när Agnes kom in. Det var gjort i en handvändning. Hon fick tag i ett glödande, rött kol, som hon tyckte såg vackert ut. Hon tog det med sina små fingrar. Brände sig och började skrika.

Jag undrar hur Karl och Erik har det därborta hos grannens? Tänk om de får springa ute i den här blåsten och kylan utan att ha något ordentligt på sig? Jag undrar om de är snälla mot Emma, som var så rar och tog hand om dem de här dagarna? De tigger väl bara inte om smörgåsar jämt. Hon hade nog förmanat. Men, tänk om de glömde...

Himmel...! Att det aldrig kunde ta något slut...

Grenen bankade envist mot rutan. Nu hade det blivit alldeles svart ute. Hur skulle syster Elin kunna ta sig fram? Syster Elin? Skulle hon inte varit här för länge sen? Förresten vad skulle hon här att göra? Det fanns ju ingen hjälp. Det var bara att vänta...

Att gå... gå... gå... runt kammarn. Det var inte lönt att

NYA SÖKARE

Okända mötas vi på vägarna.
Vi komma utan pass och papper
ur mörker och morgondimnor.
Våra hälsningar är enkla,
våra handslag är hjärtliga.
Vi byter några få och kärva ord
om städer, länder och människor.
Kanske vi vandra en dag tillsammans,
kanske vi ligger en natt vid samma lägereld
och lyssnar till flammornas trygga aftonsång.

Så skiljas vi igen
och försvinner in i mörkret eller mor-
gondimmorna.

Men med oss på vår väg
följer minnet av en ny människa,
en ny, okänd broder
i den kommande gemensamhetens stora
krets.

VARDAGENS PILGRIMER

Varaktig stad är oss okänd
som vill utspeja vägens hemligheter.

Tidigt om mornarna stampar vi ner läger-
eldens bränder under våra skosulor,
och ännu medan dagen ligger framför oss
med en doft av det obekanta.
vet vi ej var vi skall bryta vårt första bröd.

Men vi söker ej bröd och boplatser,
vi söker något hemlighetsfullt, något
outsägbart.

Kanske vi på vår fattiga vandring
kan fånga en människas leende
och se skymten av en kärleksgärning.
Kanske vi kan rubba den fasta tron på
hat och ondska
och finna ett annat växelmynt än det hårda,
kalla guld.

Josef KJELLGREN

lägga sig. Nej, det blev bara värre... Det hade hon också
prövat några gånger.

Gå... gå... Runt... runt... Det värsta var... att benen ville
vika sig. Hon hade visst inga vidare krafter kvar. Hon tog
sig för pannan. Den var alldeles våt. Och kall. Men hon frös
ändå inte. Bara skakade till ibland. Det värsta var, att hon såg
sina händer. De pinade henne. De hade blivit så besynnerligt
skrupna och nästa blå...

Det hade blivit mörkt inne i rummet. Hon borde tända ljus.
Det kanske kunde hjälpa litet.

Men, var låg tändstickorna? De hade inte mer än en ask till
i köket och se'n den här, som hon trodde fanns i rummet, någon-
stans. Men det var så besynnerligt mörkt. Så ogenomträngligt!
Och man kunde inte få hem några tändstickor heller. Agnes
kunde inte få gå ifrån barnen. Då vet man aldrig vad de kunde
hitta på därute ensamma. Och hon orkade nog inte med dem.
Inte just nu.

Men hur länge skulle det dröja?
Om hon ändå kunde skicka Agnes efter tändstickor. Det fanns
nog ingen ask härinne, fast hon hade trott det. Men, det tog
lång tid att gå en halv mil i den här stormen...

Och syster Elin då. Stackare. Hur skulle hon klara sig? Hon
var ju inte van förhållandena här uppe. Hon kom visst från
södra Sverige och där är ju allting mycket lättare, sägs det.
Hon kunde kanske inte klara sig hit förrän i natt. Kanske inte
då ens.

Men det började bli så mörkt och tungt. Kanske var det natt
redan.

Agnes!... Hjälp mig!... Kom!...

När syster Elin äntligen kom fram, var det redan sent på kväl-
len. Fader Lars hade kommit hem från sitt arbete och satt
vid köksbordet och åt begärligt och med god aptit. Syster Elin
såg på honom, när hon gick igenom köket. Han bara nickade
och fortsatte att äta.

Agnes tog syster Elins hand och de gick båda ängsligt in i
kammarn.

En nyfödd lilla envisa pipande hördes från sängen. Och grenen
slog på rutan lika frenetiskt som förut. Mor låg alldeles stilla.
Agnes trodde det var slut.

Syster Elin såg på den sjuka kvinnan. Hon tog hennes hand
och höll den i sin en stund. Såg på ådrorna som låg som grova,
blåa snören utanpå. Det fanns ingenting av vilja kvar i de trötta
ögonen, som bara såg framåt mot det mörka fönstret, vilket
var som ett svart gap. Eller kanske såg hon inte ens det. Nu
hade gränen nöts av. Eller också stillnade stormen. Lampan
brann på byrån och gjorde en stor ljus cirkel av ljus i taket.

Syster Elin reste sig och gick ut i köket. Mannen satt vid bor-
det och åt. Fortfarande. Syster Elin ställde sig mitt framför
honom. Hennes lugna, milda ansikte fick ett hårt drag. Hon
började: "Det är otillständigt, oförläpigt av en man, att låta
sin hustru lida så här. — Har man fått tolv barn borde det
vara nog."

Fader Lars åt upp det sista på sopptallriken. Han såg inte upp.
Han bara åt. Han hade arbetat strängt hela dagen. Han be-
hövde mat.

— Hon går inte igenom en barnsäng till. Jag vill bara säga det,
så ni vet det.

Fader Lars hade slut på tallriken. Han lade ner skeden och
torkade bort soppan ur mustascherna. Men, han svarade ingen-
ting.

Syster Elin blev alldeles röd i ansiktet. Stämman blev något
hetsigare då hon fortsatte: "Hon orkar inte föda ett barn till
åt er, så mycket ni vet det. Hon är slut. Totalt slut. Nu är det
er plikt som människor, att låta henne slippa! —"

Då såg fader Lars lugnt framför sig. Efter en stund svarade
han: "Ja får väl si hur ja jär."

Tusenhövdad husmodersfront

bakom "Agda och Olivia"

Fem tusen husmödrar ha under mars månad mött upp på en gemensam front och såväl i samlade grupper som var för sig tagit till orda, argumenterat och hävdad ett bestämt krav för sina hems räkning. Och varje dag ansluta sig nya skaror till opinionsyttringen. Det torde vara första gången i Sverges historia något sådant hänt. Upptakten blev Morgonbris fruktpropaganda, som framförallt vunnit en stark resonans i Norrlandshemmen. — Ni kan inte göra er en föreställning om hur tacksamma vi norrländska husmödrar är för Morgonbris aktion mot frukttullarna. Frukt finns visst i affärerna även här i våra nordliga bygder, men tullar och frakter gör den för dyr för oss. Vi få köpa den på sin höjd till helger och högtider. Därför bort med tullarna, frukten är dyr nog ändå för oss i Norrland, heter det i en mötesresolution från Ange. "Lägre järnvägsfrakter på frukt och grönsaker till Norrland", hävdar Handöl. Från Segmon, Skönsmon, Essvik, Svedala, Gefle, Korsnäs, Hudiksvall, Sundsvall, Ljusne-Ala, Storvik, Bräcke, Gällö, Östersund och så vidare trakterna uppöver ropas det: Instämmer, instämmer. Bort med frukttullarna fram för folkhälsan! Morgonbris har sänt ut flera tusen frågecirkulär angående möjligheterna till fruktdiet i hemmen. Svaren äro nästan likalydande varifrån de nu än komma. Så när som på några få undantag har man ej råd att förse hemmen med så mycket frukt som anses önskvärt. "För dyr för ett arbetarhem, när inkomsten

är något över 2.000 kronor", förklarar man i Surte. — "Min man är arbetslös, så att jag har ej råd att köpa frukt fastän läkaren ordinerat barnen att äta det", meddelar kamraten i Bollnäs. En frukthandlerska i Tomelilla finner även fastän hon själv handlar med frukt att den är alldeles för dyr. Lärarinnan i en lappmarksskola i Glommersträsk skriver till Morgonbris med anledning av tidningens fruktbilder: "Då blotta ordet frukt, som är en så sällsynt vara häruppe, väcker ett livligare uttryck i de 23 paren barnaögon framför mig, har jag önskat att jag någon gång kunde bli i tillfälle att åtminstone visa barnen prov på olika slags frukt. Vill därför göra en djärv framställning till redaktionen att hjälpa mig få en dylik sorterad sändning. Kan ej köpa för mer än högst 5 kronor. Kunde vi så någon gång erhålla en plansch i flerfärgstryck över frukträd voro vi mycket tacksamma."

De många tusen husmoderssvaren bekräfta vad överstelöjtnant Knut R. Stanler i Svensk konservativ tidskrifts (Obs!) senaste nummer säger i en utmärkt artikel om frukttullarna: Möjligheterna för den stora massan av vårt folk att i sin dagliga kost införa en tillfredsställande förbrukning av frukt och grönsaker torde vid det här laget få anses ligga uteslutande på det ekonomiska området. Med kraften av en naturlag har nämligen smaken för dessa slagit igenom, vilket, då denna företeelse står i full samklang med den näringshygieniska forskningens uppfattning, borde för den ännu tvivlande vara bevis nog. Det gäller sålunda närmast att göra dessa livsmedel ekonomiskt åtkomliga för hela den livsmedelsköpande allmänheten. Tullar fördyra och verka därmed hämmande på den stora allmänhetens möjligheter att inställa sig på regelbunden förbrukning av frukt och grönsaker, vilket dock är och förblir den viktigaste förutsättningen för att vår inhemska odling skall kunna gå en framgångsrik utveckling till mötes."

Våra intresserade husmödrar glömma ej den svenska frukten. Tvärtom uttala de även önskemål att den skall komma mer i ropet, men frukten överhuvudtaget måste bli så billig, att vi kan köpa den oftare, ja, låta den ingå i vår dagliga kost, att framför allt barnen finge äta dubbelt upp. Vi ville sätta upp frukten näst efter smör och bröd på våra inköpslistor. Vi ha sett vilken stor nytta den gör.

Elin Neuman, Jönköping: Jag dricker ett halvt glas utpressad apelsinsaft varje frukost under apelsintiden. En annan stämma: Frukt ger barnen friskare tänder. Min man har dålig mage men en apelsin eller ett äpple var dag mår han så bra av.

Lärarina i Nyvång: För barnen vore det en lycka, om frukthandeln kunde på alla sätt arbetas fram och handeln med snask trängas tillbaka. Tänk om det blev en apelsin eller ett äpple i stället för en slickepinne eller kola.

Lisa Ljungkvist, Falköping: Två flickor i förvärvsarbete äta till frukost var sin apelsin i stället för mjölk eller kaffe, yngsta sonen en banan i stället för gott. För övrigt denna tiden, då apelsinerna äro billiga, äter hela familjen en apelsin varje dag. För den som skall leva på matsäck har fruktdieten en stor betydelse. Den håller magen i ordning.

Augusta Johansson, Kungsör: Frukt stärker kroppen och livar själen.

Korsnäsbo: Vår lilla tös, som nu är sju år, har erhållit en banan om dagen från det att hon var fem månader gammal tills för ett par år sedan, då vi måste inskränka oss på grund

"Vi önska slopande av alla tullar, fri handel och goda förbindelser med alla länder", säga de svenska arbetarhusmödrarna. En samma önskan besjäljar den tyska husmodern, som med förtvivlan ser den nya regimen trissa upp livsmedelstullarna.

av arbetslöshet. Den dagliga frukten har bekommit henne utmärkt.

Maria Hermansson, Nacka: Har märkt att magarna krångla om vi måste undvara frukt.

Emma Löfqvist, Växjö: Är mamma till tio barn. Vad har inte frukten betytt för dem.

Ja, därom äro alla mammorna ense och förena sig särskilt varmt i önskan att varje dag kunna stoppa med frukt i skolbarnens många gånger torftiga matsäckspåsar.

Några husmödrar i Partille: Vi använda frukt på smörgåsar i stället för kallskuret.

Rösterna fortsätta: Ett äpple om dagen håller doktorn borta — ett äpple befordrar god sömn — frukten outhärlig vid sjukdom — utmärkt hjälpmedel vid för högt blodtryck — härligt till kvällsmål i stället för kaffe och te — en familjemedlem är ordinerad att äta fruktkompott varje dag — min dotter måste äta frukt till följd av sitt hjärtfel —.

Märtha Berglund, Sikeå: Frukten bör bli så billig att en familj med en inkomst av kr. 3:50 pr dag åtminstone någon gång under året kunde ha möjlighet att smaka den.

Anna Wenner-Rosén: Kan inte Kooperativa förbundet göra frukten billigare på samma sätt som det gjorde det med galoscher och havregryn? Ett tack till Morgonbris för fruktpropagandan. Måtte den bära frukt!

Paulina Carlsson, Ankarsrum: Man skulle väl nästan kunna fordra att frukthandlarna slöto upp lika enigt som vi i denna aktion.

Hanna Lundin, Stockholm: I egenskap av kooperatör och gilleskvinna önskar jag att alla tullmurar rivs ned, främst å dagliga förnödenhetsartiklar, att handeln centraliseras så att onödiga mellanhandsvinster icke fördyra varorna.

Helga Åström, Vänersborg. Gör frukten så billig att inköp av ett par kilo äpplen på lördagskvällen inte kan anses som någon slags lyx, förbehållen endast de bäst situerade.

De tillfrågade husmödrarna ha inte nöjt sig med att ifylla frågecirkulären utan de ha skyndat att samla sina kamrater till extra möten. Morgonbris har redan fått rapporter och hälsningar från ett 70-tal sådana möten — i Bjuv, Avesta, Blåsut, Boo, Bräcke, Djursholm, Eskede, Falun, Fagersta, Falkenberg, Flen, Gefle, Göteborg, Hagfors, Handöl, Hybo, Häverud, Hällsjöby, Hälsingborg, Hässleholm, Järna, Kallhäll, Katrineholm, Kil, Köping, Lilla Edet, Lidköping, Linköping, Ljusne-Ala, Långbron, Långshyttan, Malmköping, Malmö, Motala verkstad, Nacka, Norrahammar, Norrköping, Norrsundet, Norrtälje, Nyvång, Ockelbo, Orrefors, Oskarström, Sandviken, Stjärnsund, Solna, Stockholm, Storvik, Storfors, Sunnersta, Surahammar, Torshälla, Vadstena, Åmål.

Malmömötet uttalar: det var en riksolycka att tillbe- lägga den torkade frukten.

Tomelilla klubben. Det är obestriddigen en livssak för arbetarhustrurna, att i dessa bistra tider få så billiga livsmedel som möjligt.

Kungsör: Tusenfalt välsignade borde "Agda" och "Olivia" vara för sin kamp mot frukttullarna. Vi hoppas att de nu med en tusenstämmig kör av husmödrar bakom sig skola få "farbröderna" i riksdagen att följa sig.

Hälsingborgsklubben: Det är med harm vi erfar, att man på nytt är beredd att införa prisfördyrande tullar på den torkade frukten. I allt vidare kretsar får man upp ögonen för fruktens betydelse för folkhälsan, men trots detta är man på sina håll färdig att medverka till, att den göres så dyr, att de allra flesta inte ha råd att köpa den. Vi tveka inte att beteckna aktionen mot fruktimporten såsom ett slag i ansiktet på Sveriges fattiga husmödrar, av vilka många just nu, på grund av den rådande stora arbetslösheten, kämpa en hård och bitter kamp för att hålla svält och sjukdom borta från sina hem. Vi uttala vår varmaste sympati för det initiativ, som Morgonbris och kvinnoförbundet tagit till frukttullarnas bekämpande, och instämma tillfullo i parollen "Bort med frukttullarna".

Blåsutklubben: Husmödrar samlade till möte uttalar här-

med ett enstämmigt gillande av den propaganda som blivit igångsatt till förmån för spridandet av kännedom om fruktdietens nytta och som näringsmedel, samtidigt vilja vi uttala den förhoppningen, att våra representanter i riksdagen stödja alla sådana förslag som väckas för att nedbringa frukttullarna och därigenom förbilliga fruktdieten, så att även det fattigaste folket kan få nytta härav.

Billesholmskvinnorna: Frukten är ett verkligt tillskott på vår matsedel, som redan är så torftig och enahanda. I all synnerhet nu i ett sådant nödläge, som vårt samhälle drabbats av och som gör sig kännbart för allt och alla här.

Alla dessa personliga brev och mötesresolutioner, som kommit Morgonbris redaktion tillhanda och komma att överlämnas till de kvinnliga riksdagsledamöterna, bilda tillsammans en intressant revy från de svenska husmödrarnas arbetsfält, som f. n. är föremål för så många omdaningsplaner inte minst från vetenskapsmännens sida. Nu senast har en kvinnlig elev till nobelpristagaren Euler, Margareta Rybom, anställts på Normas restaurangbolag i Stockholm för att rädda vitaminerna åt uteätarna. Bl. a. skall fröken Rybom undersöka möjligheterna till råsylvning och råsylvning enligt professor Götlins i Morgonbris förra nummer metoder. För närvarande gör man rå apelsinsaft på alla Normakaféer, men i sommar blir det aktuellt med lingondricka och hjortronmos. Det är ju C-vitaminerna vi bäst behöva, de som finnas i frukt och grönsaker. Råkoströrelsen innebär naturligtvis en stor överdrift, säger fröken Hybom, men det är den dagliga lilla dosen som gör det. Även om män som sagt kunna vara stockkonservativa nog att aldrig röra en frukt eller sötsak, så få inte kvinnorna försumma det. Det är ju på deras diet det kommande släktets fysik vilar. Om de leva på C-vitaminfattig föda få deras barn dåliga tänder och anlag för engelska sjukan. Allt detta har ju predikats, men folk tror aldrig att det gäller just dem.

(Forts. sid. 29.)

Den spanska
journalisten
i Stockholm
red. Ernest
Dethorey:
I Spanien
anses måltid
den ej tillfyl-
lest om den
ej avslutas
med frukt

KVINNORNAS DAG

Inför dagens mörka världsbild: krisen, arbetslösheten, konflikten mellan Japan och Kina, staternas upprustning, handelskriget mellan länderna, reaktionens barbariska framfart i Tyskland, ha de svenska arbetarkvinnorna som aldrig förr lystrat till den socialistiska kvinnodagens paroll: **kvinnorna till socialismen!** Runt från hela landet har således kvinnoförbundets expedition under de senaste veckorna fått mottaga jublande rapporter om en allmän kraftig samling från kvinnornas sida. Inte mindre än 400 möten med inalles c:a 50.000 deltagare har varit anordnade och 25 talare i elden. Arbetarkommunerna och ungdomsklubbar ha allmänt varit ivriga medhjälpare. En rad nya kvinnoklubbar ha bildats och åtskilliga nya medlemmar slutit sig till de redan förefintliga. I de avlägsnaste bygderna ha kvinnorna vandrat långa vägar och ådagalagt rent rörande bevis på sin iver att få komma med i syskonkedjan. Det har hänt att där ej funnits annan samlingslokal att tillgå än ett för tillfället utrymt stall. Men detta har prytt med gran- och tallris och pappersgurlanger och stämningen har burits upp av det glada samförståndet. Man har kommit med frågorna: Vad har vi att göra, var kan vi sätta in? Och svaret har lämnats av kända, kvinnliga agitatorer, rika på både övertygelse, livserfarenhet och kunskap. »Vi ha större möjligheter än i en del andra länder just nu och större förutsättningar i vårt arbete, starkare positiva linjer i vårt upplysningsarbete. Vi kunna samla oss kring betydande förslag i socialdemokratisk riktning. Vi kunna och vi böra gå ut till kvinnorna, förklara innebörden av dessa förslag och fråga om de vilja understödja dessa. Och säger man att man ingenting vet om allt detta, då är tillfälle till att mana till läsande av den socialdemokratiska pressen, att gå på socialdemokratiska möten, ansluta sig till socialdemokratiska organisationer. Vi skola gå ut och klargöra för kvinnorna vad socialismen är, dess verkliga innebörd. Men vårt land är ej isolerat. Rättsåskådningen, som man ansett för evigt bestående bland kulturfolk, sopas undan. Även säkerheten till liv och lem vacklar. Föreningsrätt, samvetsfrihet, tryckfrihet m. m. sopas bort. En grund som skapats genom generationers arbete och uppoffringar raseras. Vi måste på allvar fråga efter anledningen till allt detta och söka ta reda på vad som är försummat, vad som är anledningen till att reaktionen träder fram i kultursamhällena. Kvinnorna skola komma med nya, djupare uppgifter. De skola komma med i rörelsen inte minst därför, att de skola bli skickade att ge sina barn en sund tankeriktning och för att de unga skola kunna gå ut i livet med en socialistisk skolning, redan erhållen i hemmen. Men det gäller en fostran i verkligt socialistisk riktning. Nu kommer arbetslös ungdom från olika läger utan att ha fått förklaring på samhällsfrågorna, utan den historiska kunskapen om vad arbetarörelsen utfört, och blir ett lätt byte för vindarna från ytterlighetslinjerna, vänster eller höger.

Vi måste hjälpa till att möta dessa försök att misstänkliggöra vad socialdemokratin vill, vi måste stiga fram och värna vår rörelses idéer och ideal och vad denna rörelse redan gjort för de små i samhället, från illvilja och förvrängning. Vi måste fostra de unga i socialdemokratin anda.

Reaktionen gör sig gällande även i vårt eget land. Se bara på en del högertidningars ställning till vålds- och blodsväldet i Tyskland! Kvinnorna måste vakna upp på allvar och tala om vad som är vår rörelses mål. Och kräva en sann socialism inom rörelsen. Ty även inom rörelsen finnes många, som äro oupplysta om socialismens idé och vartill bekännelsen till denna idé förpliktar. En allmän, kraftig samling från kvinnornas sida kring socialismen kräver tiden. Och naturligtvis måste organisationerna växa och stärkas. Hur vi organiseras är ej huvudsaken, det väsentliga är vad vi i verkligheten äro, huvudsaken är att vi kvinnor äro med allmänt och på fullt allvar för att bygga upp ett nytt samhälle och skapa den makt som kan hindra reaktionen. Socialdemokratin är inte en idé för ledarna, för tio- eller hundratusen, utan för de breda folklagrens hela massa. När stormmolnen hopa sig och urladdningarna följa slag i slag, är det en hederssak för svensk socialdemokrati att stå upprätt i stormen, så att den kan bevara vår frihet, vår rätt och vår kultur. Alla, män som kvinnor, måste fylla sig kring socialismens banér för seger i kamp mot reaktionen. Man har ingen anledning att invagga sig i tron att ingenting kan inträffa här i landet.

Genom enig sammanhållning kring socialdemokratin kan vår lösen bröd, fred, frihet segra.

Efter föredragen har Sigrid Gillners i förra numret återgivna ståtliga prolog lästs upp och förenat och förtätat allas stämmingskiftningar i löftet och förhoppningen.

Vi vilja tro:

Att kvinnoskötan skall föda en släkt, som kan bära livet, bära dess tyngd och möda, bära dess mål och ansvar, dess sköna, härliga gåva i kloka, starka händer.

Leva den broderskapslängtan.

Bygga det frihetens rike.

Njuta den jämlikhets ära,

Vårt hjärta kallar — VÅR LÄRA!

En bild från Kvinnodagens möte i Stockholm.

Kvinnodagens resolution, återgiven på sidan 19, har vunnit gehör hos tusenden och åter tusenden kvinnor.

Skriv och tala om vilket storstättligt möte vi har haft, ber den energiska Linköpingsklubben, men som det låter likadant från landets alla hörn och det alltså skulle fylla hela böcker att referera Den socialistiska kvinnodagen i Sverige. 1933 måste vi inskränka oss till denna kortfattade översikt. Slut ögonen och ni skall kunna mana fram bilden av alla dessa hundraden kvinnoförsamlingar, stämde till högtid av de med röda fanor och blommor festsmyckade samlingsalarna, av ungdomars intressefyllda medverkan i form av fredstablar och politiska dialoger, av sången "Kvinnornas international" och musiken, och främst känslan av samhörighet inte endast med de svenska kvinnorna utan med arbetets kvinnor i alla länder, som på samma sätt mötte upp i kvinnodagens tecken. Framförallt förnedades man i medkänsla med de tyska partikamraterna, så hårt slagna av den nya regimen.

Här några klipp ur den ansevärdiga högen av rapporter: Kvinnodagens firande i Sörmland har varit i högsta grad lyckad. På alla platser har det samlats fulla hus. Våra kamrater äro värda ett tack för allt arbete som nedlagts i agitation för tillslutning till mötena samt de storstilade anordningarna. Inte minst Sparreholmskamraterna som hela månaden förut drivit björklöv för att pryda lokalen. Omkring 2.200 personer har samlats på de fjorton platser som besökts av Malin Bennett från Hudiksvall, Femtio nya medlemmar till klubbarna samt nio kvinnor till arbetarkommunerna. Överallt där det funnits klubbar har lokalerna varit vackert dekorerade, överallt ett stort intresse för att nå bästa resultat.

Här i Jämtland har kvinnodagen överträffat alla förväntningar. Fru Disa Västberg, Sundsvall, har haft lycka med sig, men så har hon också särdeles god förmåga att ge sina föredrag innehåll och värme. Fulla lokaler och god stämning på vartenda möte. Möten på 14 platser med inalles 2.225 deltagare. I Järpen har bildats en ny kvinnoklubb, som vid starten fick 31 medlemmar och på olika platser ha medlemmar anslutit sig direkt till arbetarkommunerna. Likaså har fru Olga Andersson, Östersund, haft goda möten. Tiden kommer nog att utvisa att ytterligare skaror av kvinnor och män samlas kring socialdemokratin i dessa bygder.

Orreforsklubben har sporrats att göra en verklig kraftanstängning för att på sin ort förverkliga parollen kvinnorna till socialismen.

Kvinnodagen i Borlänge blev mycket lyckad. Har inte tidigare under de 10 år klubben verkat här varit så stor tillslutning och visats så stort intresse för kvinnorörelsen. Kvinnodagen kommer säkert att öka klubbens medlemsantal.

Prologen till den socialistiska kvinnodagen har blivit storartat läst av talkör i Norrköping till stor glädje för författarinnan. Hon känner sig tacksam över att kamraterna i Norrköping velat så hedra hennes verk. Överhuvudtaget påminnes klubbisterna om vilken makt talkören är. Sigrید Gillner föreslår att på de ställen, där många unga gå arbetslösa, talkörsintresserade måtte samla de arbetslösa och inspirera dem till att deltaga i talkörsövningar. En fest sedan med detta relativt nya på programmet skulle kanske samla folk och pengar. Och ge en känsla av att ha skapat och skänkt något åt de arbetslösa själva. Kvinnor, stå bakom de arbetslösa, hjälp dem med tro, impulser och livsmod under denna deras svåra tid, tillropar Sigrید Gillner i detta sammanhang sina medsystrar, som kanske förtvivla i känslan att ej kunna materiellt hjälpa så som de ville. I Norrköping har under kapellmästare Tord Benners ledning de arbetslösa, som varit därtill lämpliga inövats till en kör som medverkat i orkesterföreningens konsert den 25 mars. En idé att föra vidare. Under kvinnodagsagitationen ha alla kvinnliga talare varit i intensivt arbete. Riksdagskvinnorna också. Det sedvanliga brevet från andra kammaren har därför ej blivit färdigt i tid för Morgonbris pressläggning. Men — Maria Svensson — brevskriverskans vän är säkert trogen och tålig och överseende mot kamraten där i riksdagen, som haft för mycket att göra för att kunna skriva brev.

Eskilstunaklubben har haft ett stort möte i födelsekontrollfrågan med fru Elise Ottesen-Jensen som föreläsare. Efter fördraget antogs enhälligt följande resolution, som tillställts k. m. t.

"Kvinnor och män, till ett antal av omkring 500, samlade till offentligt möte i Eskilstuna, kräva:
preventivlagens slopande,
sexualundervisning i skolorna och vid universiteten,
upprättande av fasta födelsekontrollbyråer i de större städerna och ambuleringe sådana på landsbygden, samt som en nödfallsåtgärd, gratis och offentlig fosterfördrivning av sakkunnig läkare, läkares rätt till sterilisering på medicinska och i vissa fall sociala indikationer."

I vern att vinna ökad spridning för Morgonbris har ytterligare stegrats under det senaste året. Därom vittna klubbarnas nyligen hållna årsmöten, varifrån börjat ingå rapporter, vilka berättat att man allmänt beslutat höja kommissionärernas rekvisitioner av Morgonbris.

Det meddelas från

Halmstad: Klubben har haft ett arbetsamt men även framgångsrikt verksamhetsår. Medlemsantalet utgjorde vid årsskiftet 72 aktiva medlemmar. Klubben har hållit 11 ordinarie möten samt anordnat tvenne större tillställningar, den ena i samband med en

Kvinnodagens talare i Stockholm: riksdagsledamoten Sigrید Gillner och finansministern Ernst Wigforss vid mötet.

stilfull invigning av klubbens nya fana, utförd på djuprött siden och komponerad av konstnären Esaias Thorén. Mönstret upptages av klubbens namn och datum för dess bildande broderat med gult silke. Texten omslutes av en ring broderat med silvergrått silke och symboliserande sammanhållningen. Fanan har broderats av tvenne medlemmar i kvinnoklubben, fruarna Marta Svensson och Berna Aronsson. En annan betydelsefull arbetsuppgift är bildandet av Halmstads hembiträdesförening, vars tillkomst kvinnoklubben kan räkna sig till heder.

På klubbens program har stått åtskilliga frågor av social och annan karaktär. Vi nämna: barnvårdsarbetet, hemsystemverksamheten, saluhallsfrågan, agitationen m. m. Klubben har tvenne livaktiga studiecirklar, i vilka ett stort antal av klubbens medlemmar deltaga. Den ena, som har fru Anna Rex som ledare, studerar mötesteknik, den andra för vilken fru Amanda Persson är ledare har skönlitteratur på sitt program. Morgonbris har, tack vare klubbens energiska kommissionär, under året haft en god spridning. Förutom fasta årsprenumeranter har tidningen sålts i en lösnummerupplaga på 1.088 ex. För innevarande år har kommissionären lyckats anskaffa inte mindre än 60 fasta prenumeranter, varjämte en ganska stor lösnummerupplaga hemtages. Ett särskilt tack riktades till kommissionären för hennes uppoffrande arbete.

En medlem har på klubbens bekostnad deltagit i kursen på Viskadalen.

I styrelsen har invalts fruarna Bernhardina Sandberg, Signe Broqvist och Signe Tillberg, till revisorer Sigrید Abrahamsson och Ester Persson.

Östersund: Klubben hade vid årsskiftet 106 medlemmar. Av Morgonbris har försålts 1,144 ex. I klubben har hållits 6 föredrag (Forts. sid. 30.)

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

(Forts. fr. föregående n:r.)

VAD SOM REDAN HÄNT

Joan Craig är en vacker, tjugusexårig kvinnlig fackföreningsfunktionär, som blivit trött och uttråkad av alla små vardagliga bestyr. Hon vill helst ge allt på båten. Men så dyker plötsligen någonting upp, som ger hennes liv nytt innehåll. Det drar samman till en stor strid inom Englands sociala värld: gruvarbetaravtalet, omfattande en miljon arbetare, är uppsagt och arbetsgivarna vilja med regeringens hjälp pressa ner de redan låga lönerna. Joan tycker att hennes livs största äventyr rycker an. Hon får följa med sin chef, förtroendemannen William Royd, till de avgörande förhandlingarna i London. I den brittiska huvudstaden har hon fina bekanta i de litterära, halvbohemistiska kretsarna. Hon tar in hos en av dem, den förtjusande halvgamla fröken Mary Maud Meadowes, som bebor en komfortabel lägenhet i den "litterära" stadsdelen Bloomsbury. Lyxen hos Mary Maud sticker starkt av mot tillståndet i de arbetarhem, Joan är van att se.

Under denna tid stiftar hon bekantskap med ett antal journalister, bland dem den högt skattade novellförfattaren Tony Dacre. Sedermera träffar han även dennes hustru Helen, en vacker lyxkvinna, som sysselsätter sig med diverse intellektuella hobbies, och som är mest rädd för den hotande strejken, därför att den skall korsa hennes planer om vissa teaterevenemang. Joan känner sig fientligt stämd mot Helen, och hennes känslor bli inte vänligare, när hon kommer under fund med att Helen genom sin livsföring och sina intressen kommit i en ohjälplig motsättning till Tony, vilken Joan från första stund fått mycket sympati för. Den stora striden måste bryta lös. För Joan känns det som en befrielse. Äntligen får hon vara med om något stort, äntligen får hon göra verklig nytta. I det dramatiska ögonblicket träffar hon ytterligare en man i gruppen av journalister. Hans namn är Gerald Blain. Han har tjänstgjort som flygare under kriget och hans erfarenheter har ställt honom i harnesk mot hela samhällssystemet. Blain har brutit med sin rike fader och darrar nu av iver att få ställa sig i den socialistiska rörelsens tjänst. Han är känd som en enstöring och kvinnohatare, men Joan lyckas genast komma på god fot med honom. Deras vänskap befästes ytterligare vid deras gemensamma medverkan vid ett strejkmöte i ett gruvdistrikt. Joan håller ett glänsande tal som gör en oerhörd effekt på de strejkande arbetarna. Under väntan på nya meddelanden om strejkens vidare utveckling göra Tony Dacre och Joan Craig en promenad. Det föranleder Mary Maud till dystra betraktelser. Hon förklarar för Gerald Blain att hon befärdar att Joans växande kärlek till Dacre skall bli henne till hinder i hennes gärning. Hon uppsöker Dacres fru som just har ett sammanträde med sina meningsfränder. Mary Maud råkar i politisk dispyt med dem.

Mary Mauds ögon fylldes med tårar. Hans artiga anmärkning sårade henne mycket mer än Helens speglosa om "rika revolutionärer". Hon visste, att hon varit lättjefull och slösaktig med pengar, som varit lätta att få, det var en frikostighet begränsad till en krets angenäma bekantskaper. I detta ögonblick fann hon sitt sätt att beskydda varje ny rörelse i konst, dramatik och musik gäckande trivalt. Hon kunde bara känna att hon hade rätt ifråga om gruvarbetarna. Hon borde ha vetat, hur hon skulle framställa saken.

Med ansträngning tvang Helen tillbaka sin växande vrede. Livet måste levas även då denna kris var över, och hon hade inte för avsikt att för alltid bli främmande för en så nyttig och inflytelserik kund och en så frikostig vän. Så fatalt med den där flickan Craig! För första gången flög den farliga tanken igenom Helens hjärna. Om hon icke hade varit, skulle Tony gärna ha suttit hemma och tjänat denna socialism med läpparna på ett sentimentalt sätt liksom han alltid gjort förr och Mary Mauds pengar kunde ha stått bakom Helens planer. Men det var icke tid att tänka på henne nu. Helens tankar koncentrerades på hur hon skulle kunna behålla Mary Maud. Hon sträckte vänskapligt ut armen och sade: "Låt oss inte gråla. Vi bekämpa inte gruvarbetarna på allvar, det vet du. Men den stora frågan måste

ordnas. Regeringen måste segra, och sedan skall du och jag göra något för gruvarbetarnas barn."

Förr i världen skulle Mary Maud ha fallit till föga för den starkare kvinnan, men i detta ögonblick harmades hon över det sätt, varpå alla behandlade henne som ett barn eller som en andligt något efterbliven person, som man måste kela med. Joan behandlade henne som kamrat och förklarade saker och ting. Men för Tonys skull ville inte heller hon ställa till med gräl. Hon lät Helen torka hennes tårar och tvang sig att le. Ja, jag skall inte uppehålla er, sade hon. Låt mig veta, hur det går för er. Adjö.

Männen tryckte artigt hennes hand, men Mary Maud kände deras fientlighet. Hon hade förrätt sin klass. För dem, som voro uppfostrade i överklassens internatskolor, var detta brott det största. Mary Maud kände sig på ett patetiskt sätt utstött, då hon kom hem till sitt tomma hem. Liksom alla rika människor, som gå in i en proletärrörelse av känsloskäl, ville hon inte fråga sina kamrater av ängslan, att de skulle anse henne ljum för Saken, och när hon stod inför de gamla argument, som hon blivit uppförd med sedan barndomen, hade hon ingenting annat än känslor och sentimentala plattheter att erbjuda motståndaren. Men det låg inte i hennes natur att sörja länge. Hon satte sig framför brasan och lät Suzanne skämma bort sig med en kopp varm choklad. Hon ville hjälpa gruvarbetarna, men det var trevligare att drömma om Joan...

I de strejkandes högkvarter var allt i vild förvirring, medan förberedelserna gjordes. Tony och Gerry voro snart placerade. Tågen skulle stanna vid midnatt, så att budbärare eller talare, som skulle skickas långt bort måste fara med bil, annars skulle de ej komma fram. Gerry sändes iväg med några viktiga transporttjänstemän och en del papper till Liverpool, och han skulle föra dem tillbaka, så snart deras arbete med att nedtysta dockorna var avslarat.

— Är det inte bäst jag skaffar en extra chaufför? frågade Tony tveksamt. Mr Blain är inte så stark, och jag är inte så van att köra. Det är alltid min hustru som kör bilen.

— Vi ha inte råd med några reserver, sade den beslutsamma damen, som hade hand om transportavdelningen. Vi ha så knappt med folk, att om ni kan köra alls behövs ni. Kan ni låna oss er bil?

Joan såg att Tony blev vit. Han kunde icke säga, att han icke varit stark nog att hindra sin hustru att kommandera hans bil i fiendens tjänst. I stället sade han lugnt: Jag beklagar, att den inte är tillgänglig. Men jag skall gärna betala för en bil, om ni kan hyra en och sedan köra den åt er.

— Jag tror knappt, att droskkuskarna låna ut dem för en sådan risk.

— Gå och köp en använd bil, sade Joan raskt. Ni kan sälja den efteråt, om det är något kvar av den.

— Ett sådant kvickhuvud, sade Tony överförtjust. Jag går genast. Jag känner en man i bilbranschen. Kommer ni med?

— Nej, sade den energiska unga damen, Miss Craig behövs här. Gå nu och köp den största bil ni får tag i. En gammal femsitsare är mer nytta med än en ny tvåsitsare.

Joan sattes snart i arbete av denna dam, som föreställde sig som Beryl Gaye. Joan kände genast igen namnet: det tillhörde hustrun till en ryktbar skald och dottern till en ännu ryktbarare kvinnlig läkare. Beryl Gaye hade varit beryktad suffragett och var nu socialdemokratisk parlamentskandidat.

Från första början tyckte de båda kvinnorna om varandra, och de arbetade bra ihop. Liksom de flesta kvinnor, som tillbringa mycket av sin tid med att verka för kvinnans rättigheter, hade Joan haft mycket litet att göra med sitt eget kön. Arbetarskorna

Hyvård På Nytt Sätt

MED GAHNS FARÉNA

Nu är tiden inne att ägna större omsorg än vanligt åt vården av Er hy. Ty — just denna årstid är hyn känsligare och mera ömtålig. Försök den nya Farénametoden med oljemassage, och Ni skall se, att resultatet blir över förväntan bra! På kvällen innan Ni lägger Er masserar Ni omsorgsfullt hyn med Gahns Farénaolja (eventuellt Gahns Farénafriluftscrème). På morgonen tages Gahns Faréna havrecrème, den absorberas lätt och ger åt hyn den matta, rätta teinten. Pudra sedan gärna litet lätt. Hyn skyddas i alla väder med Gahns

FARÉNA

havrecrème — olja — friluftscrème

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG · UPSALA

på mötena dyrkade henne, men Joans beröring med dem var rent yrkesmässig. Hennes fackföreningsbyrå var full av män, hon arbetade nästan helt och hållet tillsammans med män, tyckte om dem och förstod sig på dem. Mot andra kvinnor än Mary Maud var hon rätt blyg. Det var en glädje att arbeta med Beryl Gaye. Vacker, duglig, med en redig intelligens, tränad av en vetenskapligt lagd mor, förblev hon dock kvinna och hade icke blivit pendant. Hon visste, hur hon skulle göra en maskin mänsklig, hålla överansträngda människor uppe genom någon liten besynnerlig vänlighet eller ett skämt på sin egen bekostnad. Beryl satte värde på Joans snabba uppfattning och hennes min av självförtroende, men hennes stora värde för den hastigt improviserade transportavdelningen var hennes kännedom om de nordliga industristäderna. Det fanns knappast en stad av någon storlek, där Joan icke talat eller vars socialistiska kretsar hon icke träffat. Därför överlämnade mrs Gaye helt enkelt till henne uppgiften att skaffa talare och att skicka instruktioner norr om Humberfloden.

Om Joan hade hejdat sig för att tänka, hade hon blivit förfärad över den uppgift hon fått sig förelagd. Om fjorton timmar skulle varje autobuss, varje lastbil, som icke förde livsmedel, stanna. Det skulle icke finnas några brev, telegraftrådarna skulle bli pressade. Inga tidningar. "Gud vare lov för det i alla fall. De skulle icke trycka våra instruktioner, och det stoppar deras". Men under denna korta tid måste de improvisera en nyhetstjänst, skaffa budbärare, transport av talare och instruktioner, nästan en ny regering, och detta i ett land, som var bortskämt med att få de senaste nyheterna serverade ångande heta på gatorna tre gånger om dagen.

För denna eventualitet hade inga förberedelser gjorts av stora rådet. Transportdepartementet skickade alltså ut bud för att köpa kartor och extra förråd av sten-ciler och papper.

Under den första lediga stunden, då hon och mrs Gaye stodo bredvid varandra och drucko en kopp kaffe och åto en smörgås, vilket var all den lunch de fingo, frågade Joan henne, varför ingenting var förutsett och varför inga förberedelser voro gjorda, då rådet vetat för nio månader sedan att en kris nästan säkert måste uppstå, då regeringens understöd till kolgruveägarna tog slut. "Regeringen har inte bara förberett sig, den har skrutit med sina förberedelser."

Mrs Gaye ryckte på axlarna. — Vad menar ni? — frågade hon en lång, mager tjänsteman, chefen för undersökningsdepartementet, en man, som trots sitt gråsprängda hår bevarade ett utseende av prydlig ungdom. Han är rörelsens officiella försvarare, förklarade hon, då hon föreställde honom för Joan.

George Blackburn log brett. — Trevligt jobb, må ni tro. Men det lönar inte att

bli bitter. Det är ett svårt problem de våra ha att lösa. Om de börjat göra förberedelser för att möta regeringens åtgärder, hade de blivit hårt manglade av pressen. Kan ni inte se rubrikerna i Daily Mail eller Morning Post? Stora rådet förbereder fult spratt mot nationen. De skulle endast ha varit alltför glada att få en sådan historia för att avleda folks intresse från gruvarbetarna. Weston pressade rådet för att det skulle göra något, men de antog en resolution, att ingenting skulle förberedas. Det låter idiotiskt, men under dessa omständigheter var det mycket, som talade för denna strategi.

— Jag förstår det nu, sade Joan tankfullt. Men varför avgav de icke en allmän förklaring och fortsatte förberedelserna i hemlighet?

— Trolösa kvinna, skrattade Blackburn.

— Oskyldiga kvinna, korrigerade mrs Gaye. Kära vän vet ni inte, att om ni går in i ert sovrum, låser dörren, stoppar huvudet i en filt och viskar en hemlighet om arbetarpartiet, så står det i Daily Express morgonen därpå? En hemlighet, som trettio två män med trettio två hustrur och familjer visste? Då är det enklare att skriva en ledare om det i Herald. Det skulle väcka mindre uppmärksamhet.

Den lilla gruppen skrattade och återvände till arbetet. Tony kom strax efteråt glad och belåten. Han hade köpt en rymlig Austin av sin vän i bilbranschen, en rätt gammal vagn men i förträffligt skick. Joan gjorde en paus i arbetet för att beundra den.

— Jag har döpt den till Röda Joan, viskade han. Hon log lyckligt mot honom, och mitt i stormen var det en liten oas av frid. De stodo tysta några sekunder och

njöto endast av varandras närhet. Så frågade Tony: Vart skall ni skicka iväg oss? och Joans tankar återvände raskt till arbetet.

— Kan ni köra så långt som till York i dag, träffa strejkkommittén i kväll och ge dem deras instruktioner, och sedan i morgon göra en tur kring de stora städerna mellan York och Newcastle?

— Ni vill väl inte att jag skall tala på möten? Då skulle jag bli förfärad!

— Jag är förfärad över vad jag måste göra här och jag vore förtjust, om jag fick tala på möten, svarade Joan. Men ert arbete är att ge dem underrättelser, uppmuntra människorna på platsen och medföra nyheter till oss om vad som händer. Om det är något bråk, så skicka hit någon, vem som helst, som har en motorkärra. Om ni kan få en extra chaufför, så kör hit torsdag natt och avlägg rapport här på fredag morgon.

— Tror ni strejken skall vara så länge? Jag trodde att tjugofyra timmar var nog.

— Om regeringen tänker slåss, kan det dröja en vecka, påstår man. Men kom, så skall jag ge er era papper och rekommendationsbrev och få er bil inregistrerad.

Endast en sekund gled Joans officiella mask av henne. Hon stod på tröskeln till kontoret och blickade tillbaka på Röda Joan. — Jag önskar jag fick följa med er. Jag ville gärna se pojarna däruppe, sade hon sorgset. — Följ med, uppmanade han henne. Ni skulle uppmuntra dem för striden som ni gjorde i Shireport. Det måste finnas massor av folk här, som kan organisera, men vem kan hålla massorna som ni?

— Men de känner inte till Nordengland, förstår ni. Haslingden eller Nelson äro för dem prickar på en karta. Dessa Londonbor vet inte mer om Lancashire än en intelligent hottentott. (Vilket visar, att Joan var mer förtvivlad än rättvis i detta ögonblick.)

När han var vederbörligen inregistrerad och fått instruktionerna, hade Joan skaffat fyra män, som följde med honom för att sättas av på olika orter under resan.

Låt höra av er från varje punkt, där ni kan få avsänt ett telegram, sade hon, men fast Tony såg sig om, då han satte i gång motorn, kom Joan icke utför att vifta avsked åt honom.

— Det gläder mig, att jag arbetar med henne. Hon kommer en att känna sig energisk, och detta är mangöra, mumlade han för sig själv. I detta ögonblick glädde det honom, att Helen tvingat honom till en viss bekantskap med spakar och handtag, men hans hustru tycktes vara en suddig fläck i ett fridfullt men otroligt förflytet. (Forts. i nästa n:r.)

ALLA SKRIKA DE OM SITT

Ja — naturligtvis framhåller var och en sitt, men till platsen i teten kommer *endast kvalitetsvaran.*

Sedan mer än tio år har Vita Tvättbjörnen kunnat glädja sig åt husmödrarnas förtroende.

Tvättbjörns förstklassiga sammansättning och förmåga att lösa smutsen utan att skada har underlättat husmödrarnas tvättarbete och skapat Vita Tvättbjörns enastående framgång.

**VITA
TVÄTT-BJÖRN**

V. T. S.-A.

Svensk kvalitetsvara

Säljes överallt
i hel- och normalpaket

Aldrig
i lös vikt

FOLKET Liv-, brand-, bil-, ansvars-,
olycksfalls-, m. fl. försäkringar

KOOPERATIONENS FÖRSÄKRINGSANSTALTER

Fonder och
säkerheter
58 milj. Kr.

SAMARBETE

Tusenhövdad.. (Forts. från sid. 23.)
Stockholm har gått i apelsinens tecken under senare hälften av mars. Här har nämligen varit en apelsinens vecka, i vilken Morgonbris livligt medverkat bl. a. med affischer och en propagandabil. I samband härmed har presenterats en spansk filmframställning av apelsinodling, varom den spanske journalisten i Stockholm Ernesto Dethorey bl. a. berättar. 35 procent av de till vårt land importerade apelsinerna är av spansk härkomst. Spaniens förnämsta inkomstkälla är exporten av de produkter som den bördiga spanska jorden alstrar, och då först och främst apelsinerna. Det årliga värdet av apelsinexporten kalkyleras till i runt tal 300 miljoner pesetas, vilket ju är en synnerligen aktningvärd siffra och kan

ge läsaren en idé om vad denna näring betyder för landet. Det ligger därför intet förvånansvärt i, att den spanska staten på allt sätt vill stödja denna produktionsgren; att bidraga till öppnandet av nya marknader och utveckling av redan förefintliga. Att kalla apelsinen för den gyllene frukten är sålunda ej blott ett talesätt som hänför sig till dess guldgula färg, ty apelsinen betyder för spanjoren bokstavligt talat guld. Östra delen av Spanien är, kan man säga, en guldgruva för landet, ett verkligt söders Boliden, men med den skillnaden att det kostar betydligt mindre ansträngning att odla apelsiner än att ur jordens innandöme framtrolla den ädla metallen. Den spanska apelsinexporten utgör i genomsnitt i lådor räknat cirka 25 miljoner

Klipp ur filmen Spansk apelsinodling: Frukten skördas.

Frukten sorterar och poleras i stora hallar. Arbeterskorna sitta i halm på golvet.

**Köp
Billigt**

**Köp Bra I
Privata Affärer**

Vera

Ett Utmärkt Margarin

0.55 pr 1/2 kg. pk.

— en miljard tvåhundrafemtiosen kilogram eller en miljon 250.000 ton — av vilka ungefär 160—200.000 hamnar i Sverige.

ÄT MER FRUKT
VID IMPORT GYNNA SVENSK SJÖFART
Johnson Linjen

Kvinnodagen (Forts. från sid. 25).

och diskuterats ett flertal frågor. En stipendiat har bevistat A. B. F:s semesterkurs på Birka. Även denna klubb har fått en fana.

Följande styrelse har valts: Olga Andersson, Katarina Holmberg, Emy Clarin, Saga Persson, samtliga omvalda, samt nyvaldes Elsa Stuge.

Revisorer: Brita Jonsson, Märta Vestlund och Signe Färnlöv. Till uppördsmän valdes: Brita Jonsson, Edit Sundqvist, Tilda Olsson, Saga Persson, Gunhild Asell, Ellen Strömblad, Signe Färnlöv och Hanna Johansson.

Till ombud i Arbetarnas nykterhetskommitté valdes Olga Andersson.

På förslag av ene kommissionären Helga Lindahl beslöt klubben höja Morgonbris' upplaga i Östersund.

Till hedersledamöter i Trelle-

Karna Lindberg

borgs kvinnoklubb har under festliga former kallats fruarna Karna Lindberg och Karolina Svensson. Fru Svensson som i år fyller 70 år, har tillhört styrelsen i många år och varit dess sekreterare tills för två år sedan, då hon avgick på grund av nedsatt hörsel — en utomordentlig kamrat. Alltid glad och vänlig, förmår hon alltid förhöja trevnaden på klubbmötena. Som ytterligare exempel på hennes vitalitet kan nämnas att Karolina Svensson var klubbens stipendiat vid en av de senaste kurserna på Svalöv. Fru Lindberg har hunnit ett par år över

Bästa smaksättningsmedel för
SASER, SOPPOR, BULJONG
och **SANDWICHES.**

Finnes hos Eder handlande.

de sjuttio, men hör och häpna: Sin ålder till trots är hon klubbens fanbärare. Som sådan är hon förevigad på fotografierna från F. W. Thorssons begravning, där hon iförd svart schalett stolt lyfter den röda fanan.

Bättre bostäder (Forts. från sid. 15.)

som stå i byggnadsproduktionens tjänst eller som tillfredsställa byggnadsarbetarnas eller de av byggnadsindustrien beroende producenternas konsumtiva efterfrågan. I stället för att användas, inledes och skärpes alltså den befarade krisen. Den effektivaste metoden att hindra kraschardade företagens på bostadsmarknaden är just att uppmobilisera det förut berörda latent bostadsbehovet och hålla produktionen stadigt i gång.

De sociala, ekonomiska och politiska frågorna kring bostadsförhållandena träda i denna stund i diskussionens förgrund i vårt land på ett sätt, som kanske aldrig förr. Det må vara mig tillåtet att som ett tidens tecken peka på exempelvis startandet av Odinsala studiekoloni, ej långt från Göteborg, den stad som genom sina kommunala utredningar och nu senast genom detta sakkunnigutlåtande kommit på visst sätt i centrum för den "bostadssocialistiska" offensiven inom riket. Denna studiekoloni, vilken som bekant just är ägnad bostadsfrågan i alla dess sociala aspekter, och för vilken tidigare redogjorts i dessa spalter, har i dagarna utsänt inbjudan till årets praktiska och teoretiska kurser. Bland ledarna för den senare återfinnas också finansdepartementets båda sakkunniga, professor Myrdal och stadsingenjör Ahrén. Det är att vänta och hoppas att deras här helt kort refererade uppslagsrika verk skall finna tacksamma läsare vid specialistkolonien på västkusten — men ej blott där utan över hela vårt land. Den intressanta utredningen har i en särskild upplaga utgivits från Kooperativa förbundets förlag under titeln "Bostadsfrågan såsom socialt planläggningsproblem, under krisen och på längre sikt".

Ebbe LINDE.

... men så använd
der hon också

FALU-ÄTTIKA
St. Kopparbergs Bergslags A.-B., Falun

ETT LIVSÖDE

Det föregående nummer av Morgonbris lästes en intressant uppsats om kollektivhushåll. Artikel, som var rik på kloka, moderna synpunkter, var underskriven Maja Feldhof. Hon är icke mer. Hon var död redan då artikeln publicerades, den hade legat sedan en tid tillbaka. Hennes livsöde må belysas med några rader. Maja Feldhof var en intellektuellt rikt utrustad kvinna. Hon utbildade sig till lärarinna, var mycket språkbegåvad och vistades länge utomlands. Redan innan hon reste ut var hon verksam inom socialistiska organisationer i Stockholm, och ute på kontinenten levde hon ivrigt med i den socialistiska rörelsen. Hon vistades ganska länge i Tyskland, vidare i England och slutligen under krigsåren i Frankrike. Hon träffades tack vare kriget av en svår personlig sorg och återvände till Sverige efter krigets slut ganska deprimerad. För några år sedan gifte hon sig och flyttade till en stad i Norrland. Familjen fick det dock ganska svårt och bekymmersamt, därtill kom att hennes hälsa sviktade. Svårt hjärtsjuk och tyngd av ekonomisk misär kunde fru Feldhof icke göra sina rika gåvor gällande som under lyckligare förhållanden. Mot slutet av sin levnad kom hon emellertid in i den soc.-dem. kvinnorrörelsen och återupptog i någon mån tidigare författarskap. Hennes penna var finskuren. Hon kunde såväl i tal som skrift vara ganska giftig, hon var ofta bitter, men hennes intellektuella skärpa var ovanlig. Den som skriver dessa rader vet emellertid att hon även kunde skriva mycket vekt och vackert. Hon efterlämnade bl. a. manusskript till en rätt omfattande roman med motiv från Frankrike under krigsåren, en roman som väl försvarat sin plats vid sidan av en hel del utgiven krigslitteratur. Helt plötsligt stannade emellertid hennes hjärta och hon var borta från den rörelse och de ideer, hon var lidelsefullt hängiven, borta från en arbetslös, klen make och två små barn. Nu är även mannen borta. Han kunde icke leva och slå sig fram på egen hand. Han verkade oansenlig, men det fanns stolthet i hans själ. Han klagade för ingen, han begärde ingen hjälp. Han föredrog att försvinna ur tillvaron. Ett tragiskt familjeöde. De efterlevande barnen äro emellertid gott omhändertagna. De komma att få växa upp under till synes gynnsamma omständigheter och äro för små för att behöva tyngas, när de vuxit upp, av skuggan av föräldrarnas öde.

N. A.

Kvinnlig Folkhögskolekurs

Viskadalens folkhögskola börjar — enligt sitt nu utsända lockande prospekt — sin femte sommarkurs för kvinnliga elever måndagen den 10 april 1933. Kursen pågår med en veckas avbrott vid midsommar till lördagen den 5 augusti. I mån av utrymme mottagas elever även för tiden efter midsommar. Undervisningen avser i första hand att utveckla elevernas förmåga att bedriva självständiga studier, att genom översikter på olika kunskapsområden underlätta deras orientering i nutidslivet samt att bibringa dem vissa praktiska kunskaper i hemmets skötsel och vård. Det självständiga studiarbetet underlättas genom skolans bibliotek, som nu omfattar omkring 2.000 band och 500 småskrifter. Efter tillbyggnad under det gångna året förfogar skolan för undervisningen över förstklassiga lektionssalar, biblioteks- och läsesalar. Vid sidan av den egentliga undervisningen förekomma fria föredrag, samkväm och studieturflykter samt givas dessutom möjligheter till friluftsliv och bad. Den kvinnliga kursen kommer från och med i år att delas i två avdelningar, en första årskurs för dem som ej ha andra förstudier än folkskola och studiecirkelarbeta, en andra årskurs för dem som genomgått första årskurs vid folkhögskola (Viskadalens eller någon annan) eller eljest genom särskilda prov vid kursens början ådagalägga motsvarande kunskaper. Ytterligare upplysningar lämnas vid hänvändelse till skolans föreståndare. Bostadsadress Seglora. Tel. Seglora.

GLÖM EJ

den utomordentliga källa till kunskap om arbetarrörelsen, som Arbetarrörelsens arkiv är! Med varje år växer dess samling. Enligt den nu utgivna styrelseberättelsen för 1932 erhöles arkivet genom byte samt i gåva inalles 10.842 handskrifter, trycksaker, fotografier etc., men så utgjorde antalet givare ej mindre än 355 institutioner, organisationer och enskilda personer. I arkivavdelningarna inkatalogiserades 6.892 nummer. Antalet besökare var 683.

Om påskmat och hushållspengar

Och nu ha vi påsken här! Inte för att jag skall göra så mycket, men man vet, att utan något extra — om än aldrig så litet — blir det dåligt med helgstämningen.

Mer än vid något annat tillfälle vill man vid en helg dryga ut hushållspengarna — få så mycket för dem som det överhuvudtaget är möjligt, för att skänka trevnad.

Jag ser på slanten! Jag har min egen butik, där jag köper ägg och mjöl, margarin och kaffe, te och havregryn, smör och bröd och allt det andra man behöver i matväg i helg och söcken. Jag gör pengarna dryga — jag köper kooperativt.

Tron Kooperativa

Solrosmargarin	kg 1:—
EVE-margarin	kg 1:10
Havregryn i blå kartong.....	kg 0:40
Havregryn i grön kartong	kg 0:45
Havremust i röd kartong ...	1/4 pkt 0:65
Te-India Blend.....	25 gr pkt 0:30
» »	50 gr pkt 0:50
Gott kaffe i olika prislägen.	
Lättbakat mjöl — Juvelkronan, Guldkronan, rågsikt, rågmjöl.	
LUMA — 25 watt	0:80
Kryddor.....	pkt 0:15
Kryddor, malda.....	brk 0:12, 0:20

i kooperativa butiker

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund!

På omkring 300 platser i landet har förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av medlemskap erhålles å förbundets expedition, Västmannagat. 2, n. b., Stockholm. Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skriftliga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN

STOCKHOLM

KVINNODISTRIKTET: Ordf. och korresp. fru Agda Östlund, Dalagatan 59. Tel. 38 44 62. Kassör: Valborg Ljungkvist, Karlbergsvägen 73.

ALLMÄNNA SOCIALDEMOKRATISKA: Första torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Västmannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken Greta Agerby, Morgonbris exp., Västmannagatan 2. Tel. 188 82.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47, Stockholm Tel. V. 21 04.

KUNGSBOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Vilma Iskull, Lindhagensgatan 69. Tel. Kh. 6790.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: församlingssalen Västmannagatan 63. Kassör: fru Tona Johansson, Falugatan 24. Tel. V. 831 63.

S:T GÖRAN: 3:de onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Helfrid André, S:t Eriksgatan 61, 1 tr. ö. g. Tel. Kungsh. 37 55.

SÖDRA FÖRSTÄDerna: 3:de onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru A. Mårdh, Gröndalsvägen 64, Gröndal. Kassör fru M. Persson, Hornsgatan 158 A, 2 tr. Tel. Sö 185 85.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, Källvägen. Ordf. fru Stina Wehlou, Ängsvägen 17, Enskede. Tel. 21 08.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni, juli och augusti). Lokal: Studiehernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset. Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: Första eller andra onsdagen. Lokal: Kyrskolan. Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör fru Ida Kvarnström, Klingsta.

LUNDSTEDT-RYBERG. Handling för mötesdeltagare, utgiven av ABF:s lokalavdelning i Göteborg. Pris häftad 60 öre, bunden 90 öre. (Andra upplagan.)

Denna lilla nyttiga handbok för funktionärer och deltagare i enskilda och offentliga sammankomster har rönt en oväntat stor efterfrågan, varför utgivarna gått i författning om en ny upplaga, som endast

genom några smärre förtydliganden skiljer sig från den första.

Efter en inledning samt en översikt av olika slags församlingar behandlar den i en synnerligen populär och lättfattlig form hållna skrifterna följande för mötesdeltagare viktiga saker: stadgar, arbetsordning, val, överläggning, förslag, propositioner, votering och beslut. Därefter följer en del råd och anvisningar för styrelser och kommittéer, ordförande och sekreterare, talare och debattörer samt mötesdeltagare

i allmänhet och slutligen litteraturanvisning och sakregister.

Skriften är utarbetad med särskild hänsyn tagen till deltagare i möten med fackliga, politiska och kooperativa organisationer, vidare hyresgästföreningar, nykterhetsloger och idrottsföreningar samt ungdoms- och kvinnoklubbar. Dessutom kan handledningen med fördel användas inom studiecirkel, som ha "Föreningskunskap" eller liknande såsom studieämne.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Föreningshuset. Ordf. fru Lisa Bohné, Birgittavägen 6, Djursh. I. Tel. Djursh. 955.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens lokal. Ordf. fru Ester Karlström, Solvallavägen 5, Duvbo. Tel. Duvbo 58.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus B-sal. Ordf. fru Signe Lindholm, Sturevägen 3. Tel. 97. Kassör: fru Maria Erikson, Bondevägen 37. Tel. 137.

LIDINGÖ: 3:de måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och Skärsåtra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.: Sirius 3, 2 tr., Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Margit Stenberg, Järta skola, Saltsjö-Järta. Tel. Nacka 66.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrid Svärd, Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPANGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B. Tel. 933.

SÖDERTÄLJE: 3:de måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs biograflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. fru Hulda Pettersson, Box 39, Uppl. Väsby. Tel. 217.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m., Lokal: Folkets Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

BURÄS-GETEBERGSÄNG: 1:sta måndagen. Lokal: Såpebruksgatan 5, intill Framnässkolan.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal, Brämaregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Bangatan 24.

ÖSTRA: 3:de tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddaregatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskapslokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda Pettersson, Norregatan 5. Tel. 157 79.

MJÖLBY: 3:de måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

NORRKÖPING: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus C-sal. Ordf. Elsa Johansson, Komministervägen 14. Tel. Ö. Eneby 88.

NYKÖPING: 3:de tisdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf. Jenny Johannesson, Strandbergsvägen 10. Kommissionär för Morgonbris fru Gertrud Andersson.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunnersta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

Tala om när ni på klubbkvämet bjuder på PERCY LUCK'S KAFFE!

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

Trötthet
huvudvärk
och illamående
om våren är typiskt för
blodbrist. Tag den av läkare
förordade järnmedicinen

IDOZAN
B.

För mycket av det goda

brukar man säga om allt för barnrika familjer. Lagom är bäst för lyckan och harmonin i äktenskapet. Rekvirera vår fria Litteratursats MB som sändes förseglad mot 45 öre till porto.

NILS ADAMSSON

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

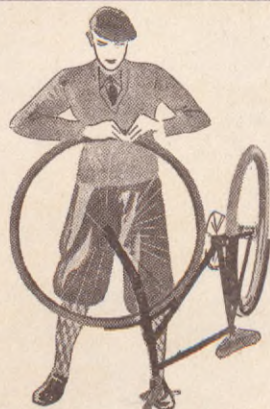

REN
PROFIL-

men...

är Er hy lika ren och oklanderlig?
Eller visar den tendenser att åldras.
I vilket fall som helst måste den
vårdas och vårdas rationellt. Det
inte minst viktiga är då tvålen.
Tvålen måste vara sådan att den
tillför huden närande, lätt absorberbara ämnen, varigenom huden förnyas och ständigt hålles frisk och spänstig. Allt detta gör YvY-tvålen, damernas speciella, av svenska hudspecialister rekommenderade skönhetstvål.

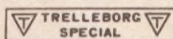
begär

LEKANDE LÄTT

går det att montera en T-nabb-ring. Smidig och med kontrollerade omkretsmått låter den sig lätt montera utan tillhjälp av verktyg.

Tillsamman med slangen

— den bästa utrustningen för cykeln

TRELLEBORGS

T-NABB-RING och SLANG

Erhålles hos velocipedhandlare.

THORS
Bords-
VATTEN

Vichyvatten
Sodavatten
Pommac
Citronil
Sockerdricka
Kobbel

KÖP - MINERALVATTEN -
FABRIKEN THOR *
TEL-4155110 4336!!

Kontrollant

Bryggeri-Tekniska Laboratoriet

Ingenjör C. G. Hammar.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrlandsgatan 8-10
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Uplandsgatan 1
Odengatan 52

ARBETARBODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka barnstrumpor.

HUSMÖDRAR

använd den evigt varande spiselsvartan
Örnens Spiselsvart

Order om två tuber
sändes franko

När Ni svärtat och blankat Eder spis med Örnens Spiselsvart behöver Ni ej göra något åt Eder spis på ett helt kvartal. Spisen svärtar aldrig ifrån sig, när något kokar över spisen, sedan är denna lika fin som förr. Trasan blir ej svart utan kommer endast det som kokat över på spisen i trasan.

Efterfråga Örnens Spiselsvart hos Eder handlande eller rekquirera direkt från fabriken. Alla husmödrar skola prova Örnens Spiselsvart och sedan blir denna spiselsvarta den enda de vilja använda. Stora jättetuber för endast 1: 25, räcker i flera år. Prova och döm. Efterfråga Örnens spiselsvart hos Edra handlande eller rekquirera direkt från

Tekniska Fabriken Örnens, Långgatan 64, Sundsvall

Tel.: 4705

Pröva det...

Drick och njut

GEVALIA-blandning

- det stimulerande aromrika kvalitetskaffet.

VICT. TH. ENGWALL & C:o

KOMMANDITBOLAGET + GEFLE

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

BRÖDERNA LAGERSTRÖM, OFFSET